

Sıra № 131

1933

**İNHİSARLAR UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
BÜTÇESİ**

İnhisarlar idaresi 1933 senesi bütçesi hakkında 1/503 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/523

27 --II - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İnhisarlar idaresinin 1933 malî senesi bütçesi hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 27 - II- 1933 toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe ve teferruatı ile birlikte arzedilmiştir efendim.

Başvekil

İsmet

Müttehit inhisarlar idaresinin 1933 senesi bütçe lâyihası hakkında Esbabı mucibe

Mukaddeme

İnhisarlar idarelerinin 1932 senesi bütçeleri tehvitten evvel ayrı ayrı tanzim ve tasdik edilmiş olduğu cihetle idarelerin tevhidinden sonra dahi tatbikına devam olunmuş idi. 1933 malî senesi bütçesi ilk defa olarak müttehit inhisarlar idaresinin bilûmum varidat ve masarifini ihtiva etmektedir. Mezkûr bütçenin tanziminde nazarı itibare alınan esaslar aşağıda arzedilmiştir.

Varidat

İnhisarlar idaresinin varidat bütçesi 5 fasıldan terekkiüp eder. Bu varidatın en mühimmi inhisar maddelerinin satış kârlarını teşkil eder. Diğerleri inhisar kanunları mucibince alınan rûsum, kaçak hâdiselerinden dolayı alınan para cezaları, varidatı muhtelif, istirdattan ibarettir.

Bu varidatın tahmininde tütün ve müskirat için 1932 senesinin yedi aylık gayrisafi hasılatı ve bunların satış kârı nazarı itibare alınarak bu hasılatta 1931 senesinin yedi aylık hasılatına nisbetle görülen farklar aynı nisbet dahilinde on iki aya teşmil ve senesinin muhammen hasılatı hesap edilmiştir. Tuz satış kârının sureti tahminine gelince:

Tuzların ambarlarda satış fiyatını tesbit eden ahkâmın değiştirilmesi bu sene bütçesile teklif edilmiş ve bu teklifte satışa ait masarifin gerek memlehalarda ve gerek ambarlarda satılacak tuzlara teşmili esas ittihaz edilmiş olduğundan bu suretle fiatların normal bir hale geleceği ve binnetice tuz satışının ve hasılatının artacağı ümit edilmiş ve tuz inhisarının 1931 ve 1932 seneleri bütçelerinde satış kârı olarak kabul edilen (8 159 579) rakamı 1933 bütçesinde (8 150 000) olarak ipka edilmiştir. Yalnız tütün satış kârlarının hesabında ucuz sigaralar satışından üç

dört ay zarfında miktar itibarile temin olunan fazlalık ve yaprak tütün stokunun 1930 senesi mubayaa fiyatlarına irca edilmesinden dolayı maliyetlerde husule gelecek tenezzüli fiyat dahi tütün satış kârının tahmininde nazarı dikkate alınmıştır.

Bu suretle 1933 senesi varidat muhammenatı geçen seneye nazaran (683 029) lira noksanile (40 000 000) lira olarak teşbit edilmiştir. Bu tenakusun (489 579) lirası inhisar mevaddının satış kârlarından (107 500) lirası muhtelif rüsumdan (72 200) lirası para cezalarından (13 730) lirası muhtelif hasılat ve istirdatlardan ileri gelmiştir.

Masarif

İnhisarlar idaresinin işletme muamelâtı kısmen bütçe dahili, kısmen de mütedavil sermayeden bütçe harici olarak tedvir olunmaktadır. İnhisar maddelerinin mamûl bir hale ifrağ edilinceye kadar yapılan bilûmun masarif ile mamulâtın muhafaza bedelâtı ve satış mahallerine kadar nakli ve sigorta masrafları ve beyiye ücreti ve menkul ve gayrimenkulemvalin amortismanı ile sigorta ücretleri gibi masraflar kâmilen mütedavil sermayeden tesviye olunmaktadır. Yalnız inhisar maddelerinin istihsal ve imal mahalleri olan fabrika ve imalâthane ve memlehalarda çalışan memur ve müstahdemlerin ücretleriyle depo ve fabrikaların kiralaları bütçeye konulmakla beraber mamulâtın maliyet bedellerine de ilâve edilmektedir. Bu son kısım masraflar haddi zatinde fabrikasyon masrafları olmakla beraber miktarının ve sureti istimalinin bütçe kavaidile tahdidi için bütçenin gerek irat ve gerek masrafına ithal edilmiş bir tahsisattır.

Bütçe dahili masarif berveçhi ati beş kısmı ihtiva eder:

- 1 - İdare memur ve müstahdemlerinin ücretleri,
- 2 - İdare masarifi umumiyesi,
- 3 - Doğrudan doğruya işletme umuruna taallûk etmeyip fakat inhisar kanunlarının tatbiki dolayısıyla idareye tahmil olunan masraflar,
- 4 - Mubayaa veya inşa olunan emlâk, makina, mefruşat gibi sabit kıymetler,
- 5 - Reddiyat, eski seneler borçları, Cümhuriyet merkez bankasına verilecek itfa karşılığı gibi nâzım muhassasat.

A - Memurin ve müstahdemin:

1933 bütçesile teklif olunan kadrolar 1932 senesinde yapılan birleştirilme ameliyesi üzerine teşbit olunan ihtiyaçlara göre tanzim edilmiştir. Her üç idarenin 1932 senesi birleşmiş kadroları ile 1931 ve 1932 kadroları neticeleri aşağıda gösterilmiştir:

	Adet	Tahsisat
1931	6 163	5 163 408
1932	5 966	5 007 108
1933	5 308	4 479 287

Görülüyor ki tevhit ameliyesinin tevhidin icrasına kadar verildiği 1931 senesine nazaran temin ettiği tasarruf (855) adet (684 121) lira ve 1932 senesine nazaran (658) adet ve (527 821) liradır.

Ancak işlerin mahiyeti itibarile aşağıdaki zikrolunduğu üzere ilâve ve ihdasına

lüzum görülen memuriyetler bu tasarrufun (30) adet ve (50 953) lirasını eksilterek 1932 senesine nazaran tasarrufun neticesi (628) adet ve (476 868) liraya tenezzül etmiştir.

İlâveler şunlardır:

1 - Memlehalılar: Memlehalılarda hemen umumiyetle 20 lira maaşı aslî alan bir memur ile 40 lira ücretli bir kantarcı bulunmaktadır. Cümlesi dağ başlarında her türlü vesaiti istirahat ve maişetten mahrum ve ailelerinden uzak yaşayan ve ellerine ancak 40 - 50 lira gibi gayet cüzî bir para geçen bu memurların tuzu istihsal ve istihsalâtı tesbit ve tuzu satmak gibi vazifeleri yaparken evsaf ve ahlâkı mahfuz tutabilmek için ücretlerine zamlar yapılmış ve bu sebeple senede (16 032) lira fazla ücret kabul olunmuştur.

2 - Tuz fen heyeti: Bu heyetin takviyesi için kadrosuna yeniden dört memur ve 1 380 lira tahsisat ilâvesi zarurî görülmüştür.

3 - Müskirat fabrikalarında mahiyetleri itibarile kadroya alınması icap eden ve halen yevmiye ile mütedavil sermayeden idare edilmekte olan işlerin kadroya alınması zarurî görülerek 16 memur ve 19 500 lira tahsisat konulmuştur.

4 - Müskirat imalât şubesinin takviyesi için 3 memura 6 480 lira tahsisat ilâve edilmiştir.

5 - Ziraat fen şubesinin fennî mesaisini takviye için 7 adet ve 7 560 lira tahsisat ilâve olunmuştur.

Yukarıda bahsedilen 5338 memurdan 1 084 adedi fabrika ve imalâthane ve memlehalılar memurları olup, bunların tahsiatları yekûnu olan (1 109 580) lira inhisarlar muamelâtının maliyet bedellerine inzımanı ettirilmek üzere ayrıca 8 inci fasla ithal edilmiş ve kalan 4 254 adet idare memur ve müstahdemlerine ait (3 421 860) lira 1 inci fasla konulmuştur. Bu idare memurlarının ücretleri hasılatı umumiyenin yüzde 5,96 ve bütçe varidatının yüzde 8,58 teşkil etmiştir.

B - Merkez ve mülhakatın idare masrafları (944 300) liraya baliğ olmaktadır ki bu meyana yeniden dahil 100 000 lira propaganda masrafı hariç tutulduğu halde 1932 senesinin aynı nevi masraflarına nazaran (200 000) lira kadar noksandır. Bu tasarruf idarelerin tevhibi keyfiyetinin bir neticesidir. Bu nevi masarifi hasılatı gayrisafiyeye yekûnunun yüzde 1,64 nü ve bütçe varidatının yüzde 2,36 sını teşkil etmektedir.

C - İnhisar kanunlarının idarece temini tatbiki için ihtiyar olunan masarifi bütün ziraat ve tahririne ait kontrol masarifi, zürraa tütünlerinin muhafazası için kira ile tutulan depoların icar ve muhafaza masrafları, kaçak takibat masarifi, kaçak ikramiye ve ihbariyesi, tütün hastalıklarının tedavisi ve fennî tecrübeler gibi hususattan ibaret olup bu uğurda ihtiyar olunan masrafların heyeti umumiyesi (633 500) liraya baliğ olmaktadır ki hasılatı gayrisafiyeye nazaran yüzde 1,20 ve bütçe varidatına nazaran yüzde 1,70 isabet eder.

D - Fabrika ve imalâthane ve memlehalılarda kullanılan ve az zaman zarfında istimal ile aşınmakta olan demirbaş eşya ve alât ve edevatının ve makinelerin yedek aksamının bedelleri mütedavil sermayeden tesviye ve maliyet bedellerine ithal edilmekte ise de müceddeden mübayaa veya teedit olunacak makinelerin bedelleriyle bunların tesisat masrafları ve idarehaneler ile satış depolarının demirbaş eşya ve mefruşatları bedeli ve idarehane ve satış deposu olarak idarece elverişli bina bu-

lunmayan veya pek fazla miktarda kira istenilen yerlerde her sene peyderpey mubayaa veya inşasına lüzum görülen binalar için yapılan masraflar bütçenin sabit kıymetler kısmını teşkil eder. Bu sabit kıymetlerin her seneye ait itfa akçesi mamulâtın mahiyetine inzıam etmekte ve mubayaa bedelleri her sene blâncolarının aktif kısmında gösterilmekte olmasına göre bu kısım sarfiyatı hakikî bir masraf olmayıp naktin ayniyata inkılâbından ibarettir. 1933 bütçesinde bu kısım tahsisatın yekûnu (818 000) liraya baliğ olmaktadır ki gayrisafi hasılatın yüzde 1.42 ve bütçe varidatının yüzde 2.05 ni teşkil eder.

E - Nâzım masraflar: Eski senelerde fazla alınan varidatın reddi evvelki sene-ler bütçelerinde mevcut tahsisattan tahakkuk edipte tediye olunamayan borçların tesviyesi ve Merkez bankasına verilecek itfa karşılığı gibi nâzım masraflar hakikatı halde işletme masarifini tezyit edecek mahiyette olmayıp bütçe zarureti veya bir kanun icabı olarak konulmuşlardır.

F - Yalnız bir sene için ihtiyarı icap eden fevkalâde masraflara gelince: Bu masraflar Paşabahçe müskirat fabrikasınınca yapılacak inşaat ve tesisat için yaprak tütün ambarlarının fennî tathirâtı ve sunî fermantasyon tecrübeleri. Maltepe-deki tütün tecrübegâhının mubayaa bedeli ve masarifi ve hizmetleri on beş seneden eksik olan maaşlı tuz memurlarına verilecek bir defalık tazminat bedelini teşkil edip bunların kâffesi inhisarların iyi işlemesi için ihtiyarı zarurî olan masraflardır.

Netice: İşte bütçenin bu muhtelif aksamı masarifi, hasılatı gayrisafiye ve bütçe varidatına nisbet edildikte berveçhi ati netayic istihsal olunur:

	Miktarı	Gayri safi nisbeti %	Bütçe varidatı nisbeti%
İdare memur ve müstahdemleri ücretleri	3 431 860	5,98	8,58
İdare masarifi umumiyesi	1 063 300	1,81	2,65
Inhisar kanunlarının tatbikına ait masarif	683 500	1,19	1,70
Sabit kıymetler bedeli	313 000	0,56	0,80
Nâzım masraflar	164 062	0,28	0,41
Fevkalâde masraflar	545 000	0,95	1,36
Fabrika ve imalâthaneler	1 279 580	2,23	3,20
	7 480 302	13,	18,70
Satılan mamulâtın maanakliye ve bey'iyeye maliyet bedeli	17 405 000	30,30	—
Safi hasılat	32 519 698	56,70	81,30
Yekûn	57 405 000	100,	100,

Bu hesaptan anlaşılacağı üzere 1933 senesi muhammen hasılatı safiye yekûnu (32 519 698) liraya baliğ olmaktadır. Bundan bütçe kanun lâyihasının 6 meı maddesi mucibince (480 000) lira idarei hususiye ve (240 000) lira Tayyare cemiyeti hisseleri ki ceman (720 000) lira tefrik ve tenzil edildikte Hazineye ait inhisar hasılatı safiyesi (31 799 698) liradan ibaret kalır ki 1932 senesi muvazenei umumiyesinde tütün, müskirat ve tuz inhisar hasılatı olarak muhammen (31 800 000) liranın aynıdır.

Masraf bütçesi esbabı mucibesi

Fasıl : 1 - Ücretler

Bu fasıl umum müdür ile bilûmum idare ve satış memurları ve müstahdemlerin ve bir de murakıplerin tahsisatlarını ihtiva etmektedir.

Müskirat ve tuz bütçelerinde satış mağazalarının maaş ve masraflarile tuz kolcularının ücretleri eski bütçelerinde diğer fasıllarda gösterilmiş ise de maliyete inzıman etmeyen memur ve müstahdemlerin aynı fasılda gösterilmesi esasına müstenit bulunan tütün bütçe usulü tercih edilerek muhtelif fasıllardaki bu kabîl ücretler toplanmış ve memurlar ile müstahdemler kadroda ayrılmış olduğu cihetle tahsisatları birleştirilerek bu fasıl vücutte gelmiştir.

Her üç idarenin 1932 senesi bütçelerinde mevzubahs ücretleri yekûnu (3 973 688) liraya balığ olmaktadır. Müttehit idarenin işbu 1933 senesi bütçesinin aynı faslına konulan meblâğ (3 431 860) liradır. Aradaki fark tevhitte dolaylı temin edilen tasarruf olup bu tasarrufun memur adedi itibarile nisbeti % 11 ve tahsisat itibarile nisbeti % 13,6 dır.

Her üç idarenin 1932 bütçeleri ise 1931 bütçelerine nazaran adette (197) ve tahsisatta (156 300) lira tasarrufla tanzim edilmiş olduğu nazarı dikkate alınırsa bu sene gösterilen tasarruf yekûnunun 1931 senesine nazaran adet itibarile % 13,4 ve tahsisat itibarile % 12,3 e balığ olmuştur.

Fasıl : 2 Merkez ve mülhakat masrafları

Madde : 1 - İdarehane ve ambarlar kirası

Bu madde maliyete inzıman eden fabrika, imalâthane, yaprak tütün depoları ve memlehalar hariç olduğu halde idare teşkilâtının işgaline mecbur olduğu mebaninin ve satış mağazalarile mamulât depolarının kiralarını ihtiva etmektedir.

Her üç idarenin 1932 bütçelerinde bu nevi masarife tekabül eden tahsisatları yekûnu (261 500) liraya balığ olmuşken tevhitte dolaylı bu sene bütçesinde (175 000) lira tahsisat konulmuştur.

Bu tahsisat meyanında şimdiye kadar mütedavil sermayeden idare edilen müskirat satış mağazalarının senede (3 572) liraya balığ olan bedeli icarları geçen sene bütçesine dahil olmadığı halde bu defa ithal edilmiştir.

Madde : 2 - Memurlar harcırahı

Memurların harcırahı için 1932 senesi bütçelerinde konulmuş olan (123 000) lira tahsisat tevhit ve tasfiye dolayısıyla kâfi gelmediğinden münakale suretile (57 500) lira ilâve edilmiştir. 1933 senesinde bu fevkalâde vaziyetin devam etmemesi tabîi olmakla beraber müttehit teşkilâtın tam ve kâmil bir şekilde iş göreceği mezkûr sene zarfında ve alâlâde tahvil ve tebdillerin fevkinde ve haricinde bazı tebedülât icrasına lüzum ve zaruret görülmesi ihtimalinden bait olduğundan bu maddeye (100 000) lira konulması muvafık görülmüştür.

Madde: 3 - Müfettişler harcırahı

Bu maddede mevzubahs olan hizmetin geçen senenin (50 000) lirasına mukabil (40 000) lira ile ifa edilebileceği tahmin olunmaktadır.

Madde : 4 - Mahkeme masrafları

1932 bütçelerinde bu masrafların mecmuu (89 000) liraya balığ olmuştur. 1933 senesi için (80 000) lira ile bu masrafın temini mümkün görülmüştür.

Madde: 5 - Ücretli muhabere ve mükâleme

Bu maddeye her üç bütçede mevzu (19 000) lira yerine bu sene (15 000) lira konulmuştur.

Madde: 6 - Akçe nakliyesi

Geçen sene bütçelerinde mevcut (67 700) liraya mukabil bu sene bütesine (55 000) lira konulmuştur.

Madde : 7 - Melbusat

İdarei merkeziye ve Ankara, İstanbul başmüdürlükleriyle fabrika ve imalâthaneler ve yaprak tütün depoları müstahdemininin elbise ve potinlerine ve tahsildar ve şoför ve sevkiyat memuru gibi binalar haricinde çalışmak mecburiyetinde olanlara verilmesi icap eden muşamba ve kaput nevinden melbusatın teminine matuf olan bu tahsisatın 1932 her üç bütçesindeki yekûnu (2 880) liradan ibaret olduğundan kâfi gelmemiştir. 1933 bütçesinde bu miktar (8 000) liraya iblâğ olunmuştur.

Madde : 8 - İdare masarifi

Bu madde idarenin evrakı matbuasını ihzar eden matbaanın masarifi umumiyesi, kırtasiye, tenvir ve teshin, ilânlar, su, elektrik, nümunelik mamulât ve müteferrik masraflarla diğer tertiplerde mukabili olmayan alelûmum idare masrafları karşılığı olan işbu tahsisatın her üç bütçedeki yekûnu 1932 senesinde (396 100) lira iken 1933 bütçesinde idarelerin tevhidî münasebetile yapılacak tasarruf nazarı dikkate alınarak (225 000) lira tahsisat konulmuştur.

İkinci faslın her üç bütçesindeki yekûnlarına nazaran bu sene yapılan tasarruf (211 280) liraya balığ olmaktadır.

Fasıl : 3 - Kurs masrafları

1932 senesinde yalnız tütün bütçesinde ilga edilen eksper kursunun son dört aylık masrafı için (4 500) liralık bir tahsisat konulmuş ve bununla kursun son devresi ikmal edilmiştir.

Ancak tevhit olunan inhisarların her üç kısma ait muamelâtı pek muhtelif ve ayrı ayrı kavanin ve nizamat ve mukarrerata tâbi bulunduğu cihetle bunları tatbika memur olan mülhakat memurlarının muamelâtı mezkûreyi kâmilen ve matlûp veçhile ihata edebilmesi ve muamelâtın heyeti umumiyesi itibarile yekdiğesine rapıt ve tensiki pek ziyade müşkülleşmiştir. Mülhakat memurlarımızın seviye tahsili mevcut kavanin, nizamat ve mukarreratı okuyarak onları matlûp veçhile ve bilâ tereddüt sahai tatbika vazına müsait olmadığı cihetle halen bir çok

muamelât istilâm ve istizahlarla teahhur etmekte ve bundan idarenin muamelâtı umumiyesi muhtel olmaktadır.

İşte inhisarlar idaresi memurlarının kendi vazifelerine müteallik ahkâmı mevzuayı ve bunların muamelâtı ruizmerreye sureti tatbikını öğrenerek vazifesini vâkifane ve tereddüitten âzade olarak ifa edebilmesini teminen idarei merkeziyede bir kurs küşadı zarurî görülmüştür. Nitekim 1926 senesinde dahi bu maksatla açılmış olan kurstan mühim fevâit elde edilmiş ve bu kurstan mezun olan memurlar en güzide memurlarımız âdadına girebilmiştir. Bu kurs yalnız tatbikî bir mahiyeti haiz olup yalnız idare memurlarına mahsus olacak ve talebesi merkez ve mülhakat memurları meyanında genç ve müsteit olanlar meyanından intihap ve tefrik edilecektir.

Kurs biri idarî diğeri fennî mebahisi ihtiva etmek üzere iki kısma ayrılarak her biri dört aylık bir tahsil müddetini ihtiva edecek ve senede iki devre küşat olunacaktır. Her devrede idarî kısım için 30 ve fen kısmı için 10 talebe celp ve kaydedilecektir. Bu kursun her iki kısmında tedris edecek olan muallimlere verilecek tedris ücreti ile mülhakattan gelecek talebenin azimet ve avdet harcırahları ve burada ikamet yevmiyeleri ve sair müteferrik masarifi için 1933 bütçesine 38 000 lira tahsisat konulmuştur.

Fasıl : 4 - Tecrübe, ıslah ve mücadele masrafları

Bu fasıl geçen sene yalnız tütün bütçesinde tütün ziraatine müteallik fennî tecrübeleri ve tütünlere arız olan hastalıkların tedavisini temine matuf idi. Bu sene idarelerin tevhidî hasebîle müskirata taallük eden fennî tahlillere ait masrafların da bu fasıldan ihtiyarı icap ettiğinden birinci madde (Fennî tecrübeler) namında müşterek masraflara tahsis edilmiştir. Bu tahsisat Maltepe ve Samsun istasyonlarının umumî masraflarile kimyahaneler masarifi, muhtelif mahallerde tütün çiftliklerine verilen camekânlar ve tütün kalbur makineleri bedeli ve fen memurlarının seyahat harcırahlarını ihtiva etmektedir.

Geçen sene muhassas (44 000) lira meyanında 1701 numaralı kanunun 10 ncu maddesi mucibince yapılacak tecrübeler masarifine karşılık olmak üzere konulan 15.000 lira mezkûr maddenin hükmü gelecek sene hitam bulmasından dolayı tayıy edilmiş ve kalan 29 000 liraya Maltepe ve Samsun tecrübeler masarifi ve tütün monografisi tabı ve tütün haritası için iptidâî ihzarat icrası ve tecrübeler ve meccanen ziirraa kimyevî gübre tevzii ve saire için 8 500 lira ilâve olunarak 1933 senesi için 37 500 lira tahsisat konulmuştur.

İkinci hastalıkla mücadele maddesinde mevcut 16 000 liradan gerçi altı ay arfında iki bin lira sarfedilmiş ise de bu tahsisat hastalığın zuhur halinde ismale âmade olması icap ettiğinden kıyasen tenzili cihetine gidilmemiştir. 1701 numaralı kanunun neşri olan 28-VI-1930 tarihinde tütün tohumu ekmek manı geçmiş olduğundan bir mevsim kaybedilmiştir. İkinci sene de Erzincan ve Karahisar Şarkî, Koyulhisar, Mesudiye, Alucrada yapılan tecrübelerde de yetiştirilen tütünlere hiç bir kıymeti olmadığı anlaşılmuş yalnız Karasar merkez kazası mahsulünün için itibarile Taşovann üçüncü ve belki de ikinderecesinde yetiştirildiği derecede tohumlar yetiştirebileceği anlaşılmiştir.

Üçüncü senede Antalyanın Akseki kazasında ve Malazkirtte tütün ziraati tecrübeleri icrasına teşebbüs edilmişse de civardan gönderilen fideler yolda tamamen rümüş tecrübe imkânı kalmamıştır. Gazi Antebın Behisni kazasında yapılan

tecrübede elde edilen tütünün sigara harmanlarında istimale elverişli olmadığı yalnız Sofrasköyü tütünlerinin tatlı sert harmanlarına az miktarda karıştırılabileceği ve keza Mardin merkez nahiyesine merbut Kabala köyünde ve Rişmilde yapılan tecrübede elde edilen tütünlerin sigara harmanlarına elverişli olmadığı yalnız % 10 nisbetinde tatlı sert harmanlarına karıştırılabileceği anlaşılmıştır.

Aynı zamanda muhtelif mahallerde tömbeki tecrübeleri yapılmış ve yalnız Antalya vilâyetinin Kurkuteli ve Elmalı kazalarında oldukça iyi tömbeki yetiştirileceği anlaşılmıştır.

Esasen tütün ziraatine halen mezun olan tütün muntakalarının tahdidî ciheti derdesti teklif olduğundan kanunda derpiş edilmiş ziraati memnu olan muntakalarda tekrar zeriyata müsaade itası için bu muntakalarda tecrübe icra ve masraf ihtiyarına hacet kalmayacağı melhuzdur. Maabaza buna rağmen tecrübelerin icrası lâzımgelse kanunun 10 uncu maddesinin tayin ettiği üç sene nihayeti 28 haziran 1933 te hitam bulacağından ve bu tarih te tütün garsiyat mevsimi başlangıcı olduğundan kanun hükmünün temdidine Büyük Millet Meclisince ileride karar verildiği takdirde işbu tecrübelerin devamı için icap eden tahsisat ayrıca alınmak üzere bütçeden tayyedilmiştir.

Faşıl : 5 - Kontrol ve Takibat masrafı

Madde : 1 - Ziraat ve tahrir masarifi

Bu madde bütün tahmin ve tahririle meşgul olan ihtiyar heyetlerinin ve erbabı vukufun yevmiyeleri ve bunlarla birlikte gönderilen idare memurlarının harcahaları ve memnuiyet hilâfında yapılan zeriyaatın kal ve istimale gayrisalih tütünlerin ihrak ve 1701 numaralı kanun mucibince itiraz heyetlerine ait masrafları ihtiva etmektedir. 1932 bütçesinin bu maddeye mevzu (150 000) liralık tahsisatından altı ay zarfında 129 000 liranın havalesi verilmiş olduğuna ve önümüzdeki sene zeriyaatının haddi zatında pek az olan 1932 mahsulüne nazaran her halde daha fazla olacağı şüphesiz bulunmasına binaen mezkûr tahsisat yeni bütçede aynen muhafaza edilmiştir.

Madde : 2 - Emanet ambarları

Bu maddeye mevzu tahsisat kemale eren tütün mahsulünün muhafazası için kiralanmakta olan emanet ambarlarının icarbedellerile bu ambarların içinde mevcut tütünlerin hüsnü halde muhafazasını temin için istihdam olunan amele ve aktarmacıların yevmiyeleri ve gerek derambar zamanında ve gerek fermantasyon esnasında fazla olarak muvakkaten istihdamına mecburiyet hâsıl olan amele ile kantareci, istifçi ve saire gibi müstahdemlerin yevmiyeleri ve tüccar ambarlarının içinde tütün bulunduğu müddetçe idarenin müşterek muhafazasını teminen istihdamı icap eden muvakkat bekçilerin ücretini ihtiva etmektedir. Geçen sene bütçesinde bu maddeye konulan (160 000) liradan altı ay zarfında (111 000) küsur liranın havalesi verilmiş olup 1933 senesi zarfında masarifi mezkûrenin tenziline imkân görülemediğinden aynen bırakılmıştır.

Madde : 3 - Takibat masarifi ve muvakkat takip memurları ücreti

Bu maddeye mevzu tahsisat takip memurlarının kaçak dolayısıyla ihtiyarına mecbur oldukları masraflarla kaçak eşyanın nakli ve bunların muhafazası ve mevsim dolayısıyla bilhassa memlâhalar ve eivarlarında senenin muvakkat zaman-

larında ilâveten istihdamına lüzum görülen kolcuların ücretlerini ihtiva eder. Her üç idarenin 1932 bütçesinde bu işe mahsus tahsisatın mecmuu (235 500) liraya baliğ olmaktadır. Altı ay zarfında verilen havale takriben 158 000 liradan ibaret olup tevhit dolayısıyla bu masraflardan azamî (35 000) liranın tasarruf edilebileceği tahmin edilerek bütçeye (200 000) lira tahsisat konulmuştur.

Madde: 4 - Kaçak mücadele masarifi

Kaçakla mücadele için istimal edilmek üzere mevzuu tahsisat olarak bu yıl için ayrılan bütçe olarak ipka edilmiştir.

Fasıl : 6 - Kaçak ihbariye ve ikramiyesi

1918 numaralı kanun mucibince kaçak eşyanın hâciz ve müsadirlerine nisbeti kanuniye dairesinde gerek peşinen ve gerek badettahsil verilecek ikramiyeleri ihtiva eden ve tahsisatı mütehavvileden olan bu fasla geçen sene her üç idarenin bütçelerinde (100 000) lira mevzu olup 1933 senesi için aynen ipka edilmiştir.

Fasıl : 7 - Sabit kıymetler

Madde: 1 - İnşaat ve tamirat

İdarehane ve ambar ittihaz edilmek üzere mubayaa ve inşasına lüzum görülen ve her sene bütçelerinde konulan tahsisatla temin olunan binalar için sarfolunan mebalîğile idare malı binaların tamir ve teedidi tahsisatı olarak 1932 senesi bütçelerinde (342 000) lira mevcuttur. 1933 senesinde fevkalâde inşaat ve tesisat karşılığı olarak bütçenin masarifi fevkalâde faslına konulan tahsisattan fazla sureti adıyla yapılacak inşaat ve tamirat karşılığı olarak bu tertibe (200 000) lira konulmuştur. Bu tahsisatın (44 000) lirası Bursa idarehanesile tütün ambarlarının inşaatı, (55 000) lirası memlâhalardaki tesisat ve tamirata, (6 000) lirası müskirat fabrikalarındaki tesisat masarifine (75 000) lirası da idare malı binaların tamirat masarifi karşılığıdır.

Lira	
15 000	Bursa başmüdüriyet binasının tevsi ve tadili,
20 000	Cibali fabrikasında yapılacak bazı tamirat,
5 000	Ödemiş mamul tütün ambarı,
15 000	Gemlik yaprak tütün ambarı (Mühim transit merkezi),
9 000	Urta yaprak tütün ambarı (Zürra tütünleri için kâfi miktarda ambar yoktur).
3 500	Likör fabrikasında dahilî nakliyat ve tesisat,
1 500	Gazi Antep müskirat fabrikasında su ve elektrik tesisatı,
1 000	Maraş müskirat fabrikasında su ve elektrik tesisatı.
70 000	
55 000	Muhtelif memlâhalardaki tesisat ve tamirat ve inşaat,
75 000	Mevcut idarehane ambar ve fabrika binalarının tamiratı mütemadiyesi.

Madde: 2 - Makinalar ve teferrüatı

Fevkalâde tahsisat faslında izah edildiği üzere tütün ve müskirat fabrikalarında yeni vücuda getirilecek tesisat dolayısıyla müceddeden alınacak makinalardan

başka mezkûr fabrikalarda alelâde mubayaa ve teedit olunacak makinalarla bunların teferrüatı için 1932 senesi bütçelerinde mevzu (100 000) liraya mukabil 1933 bütçesinde (50 000) lira tahsisat konulmuştur.

Madde : 3 - İdare demirbaşlarile mefruşatı

Bu maddeye mevzu tahsisat fabrika, imalâthane, yaprak tütün deposu ve memlâhaların gayri idarehane ve satış depolarında kullanılmak üzere mubayaa edilecek olan demirbaş eşya ve mefruşat bedellerini ihtiva etmektedir. Bu maddeye her üç idarenin geçen sene bütçelerinde (7 500) lira mevzu olup tevhit dolayısıyla masa ve mefruşatı saire gibi levazıma ihtiyaç yok ise de müskirat satış depolarının kısmı azamında kantar, baskül, terazi gibi tartı aletleri olmamasından ve gerek tedarikine lüzum görülen hesap makinelerile dosya ve evrak dolapları bedelleri için (20 000) lira tahsisat konulması zaruri görülmüştür.

Madde : 4 - Vesaiti nakliye mubayaa ve teediti

Yalnız tütün bütçesinde mevcut olan bu tahsisatın geçen seneki miktarı (12 000) lira idi. Bundan cenebi malın tedariki imkânsızlığı hasebile mubayaaı zarurî olan üç kamyonun şimdiye kadar tedariki kabil olamamakla beraber ihtiyacın temini ve köhneleşerek kabili istimal bir vaziyetten çıkmağa başlayan diğer kamyonların da teediti icap ettiği gibi İstanbul limanı dahilindeki kıydan kıyıya olan nakliyatımızın doğrudan doğruya kendi vesaitimizle icrası halinde hem işlerimizin zamanında yapılması ve hem de az, çok bir tasarruf temini imkân hâsıl olacağı yapılan tetkikattan anlaşıldığından takriben (15 000) lirası kamyonların teeditine ve (28 000) lira da liman dahilindeki nakliyatımızın icrası için mubayaaına lüzum görülen beş motörün tedarikine mahsus olmak üzere işbu maddeye ceman (43 000) lira konulmuştur. İşbu vesaiti nakliyenin ifa ettikleri hizmetlerin mahiyeti itibarile mütedavil sermayenin sarfiyatına taallük etmediğinden ve esasen işletme masrafları mezkûr sermayeden idare edildiğinden idare kendi vesaitile bu hizmetleri ifa etmeyip te her hangi bir müteahhide ihale suretile tedvir ettiği takdirde bu uğurda ihtiyar olunan masrafların bütçeye aksetmemesi tabiidir. Binaenaleyh bu maddede mevzu olan ve bukere tezyit edilmiş bulunan tahsisatın bütçe masraflarının tezayüdü şeklinde telâkki edilmemesi ve bilâkis filhal yapılmakta olan ve mütedavil sermayeden idare edilmekte bulunan masarifi eksilerek bütçeye intikali suretinde kabul edilmesi icap eder.

Fasıl: 8 - Depo, imalâthane, fabrika ve memlâhalar ücret ve masrafları

Bu fasıl bütçeye taallük ettirilmiş olmakla beraber maliyete inzıman eden masrafları ihtiva etmektedir. Geçen sene tütün bütçesinde bu fasılın ihtiva ettiği maddeler meyanında fazla olarak depo, imalâthane ve fabrikaların masarifi idare ve mütenevviasını ve yaprak tütün ve fabrikalar memurlarının harcırahlarını ve her iki kısma ait mükâfatı ihtiva etmekte idi. Fakat haddi zatında maliyete inzıman eden ve vukuu işletme muamelâtının azlığı veya çokluğuna tâbi olup her hangi bir imalâthanenin veya deponun yeniden açılması ile çoğalan veya kapanması ile eksilen ve kezalik yekûnu mevaddı iptidaiye mubayaaatının azlığı veya çokluğuna tâbi bulunan bu gibi masarifin bütçenin sabit rakamlarile tahdidi hiç bir faidei umumiye-yi intaç etmemekle beraber bazan en lüzumlu hizmetlerin ademi ifası neticesini de verebileceğinden ve esasen müskirat kısmında masarifi mezkûreden bazıları mütedavil sermayeden idare edilmekte olduğundan hem işi mahiyetine göre idare

etmek ve hem de yeknesaklığı temin etmek için masarifi mezkûrenin bütçeden çıkarılması ve fasıl muhteviyatının yalnız mezkûr müesseselerdeki memur ve müstahdemler ücretleriyle binalarının kiralarına ve bir de kazazede amele yapılıcak yardımlara hasredilmesi zarurî görülmüştür.

Fasıl : 9 - Ecnebi mütehassısları ücret ve harcırahları

Ecnebi mütehassıslarının tahsisat ve harcırahı olarak 1932 senesi her üç bütçede (38 000) lira tahsisat konulmuştur. Tütün tohumlarının istifası için mütehassıs ücreti olarak tütün bütçesine mevzu şehrî (650) lira ile ve bilûmum vergiler kendisine ait olmak üzere ecnebi bir mütehassısın celbine imkân bulunmadığından bu sene bütçesinde bu tahsisat şehrî (1 100) liraya ve kimyager tahsisatı (400) liraya iblâğ olunmuş ve gerek bunların ve gerek müskirat mütehassıslarının azimet ve avdet harcırahları da ilâve edilerek 1933 bütçesine geçen seneye nazaran (10 800) lira fazlasile (48 800) lira konulmuştur.

Fasıl : 10 - Muhtelif masraflar

Madde : 1 - Şarapçılara ikramiye

Madde : 2 - İmbik mubayaası

Tuz ihracat primi

Madde : 3 - Hayır müesseselerine yardım

Bu faslın ihtiva ettiği maddelerden biri 1518 numaralı kanun mucibince tuzlu balık, peynir ve zeytin ihraç edenlere nisbeti muayyene dairesinde verilmekte olan primlere mahsus ve geçen sene tuz bütçesinde bunun için (30 000) lira mevzu ise de muamelenin mahiyeti bütçe ile tahdide müsait olmadığı gibi esas itibarile evvelce bu sanat erbabına tuz satıldığı zaman tahsil olunan tuz resmini bir kısmının iadesi mahiyetinde bulunduğundan bütçe masrafları meyandan çıkarılarak mütedavil sermayeden tesviyesi münasip görülmüştür.

Madde : 4 -

Bu madde inhisar mamulâtının hariç ve dahilde ve bilhassa ecnebi memleketlerde propagandasını yapmak için konmuştur.

Ecnebi memleketlerde rekabete maruz kalan mamulâtımızın sürümünü temin ve tezyit edebilmek için her tüccarın yaptığı gibi geniş propaganda vesaitine müracaat etmek ve bu propagandayı mütemadi, muntazam ve müessir bir tarzda ve bir program dahilinde tatbik eylemek icap eder. Avrupada Devlet inhisarları propagandayı kendi memleketlerinde yapmaktadırlar.

İdarece bu uğurda sarfedilecek mebalîğ yalnız idarenin menfaati namına değil, bütün memleketin menfaati namına sarfedilmiş olacaktır. Zira sigara propagandası Türk tütününün propagandası demek olduğuna göre yapılacak reklâmlar aynı zamanda Türk tütünlerinin sürümünü tezyit edebilmek için pek müessir vasıta olacaktır.

Ecnebi memleketler için reklâm ne derece lâzım ise memleketimiz dahilinde de bu hususa ehemmiyet verilmesi pek ziyade faydeli olduğu kanaatindeyiz Vakiya mem-

lekette tütün inhisar altında olduğu için dahilde propagatıdaya lüzum olmadığı hakkında bazı kanaatler varsa da halkın rekabetini ucuz nevilerden pahalı nevilere sevk etmek için buna lüzum ve ihtiyaç vardır.

Memaliki eenebiyedeki satışlar hususunda inhisar idaresine terettüp eden vazife Türk tütüncülüğününin hariçte kaybettiği mevkiî mümtazı tekrar ele geçirmek için mamul tütün ihracatını bir kazanç vasıtası olarak değil, bilâkis ham tütünün reklâmı olarak istimal etmektir. Bu ise mamulâtımızın eenebi memleketlerde maliyet pahasına ve hatta eksikliğine satılması, satış formüllerinin rekabeti mümkün kılacak bir tarzda tesbit edilmesi iktiza eder. Teşkilât ve sarfiyatı bütçe ve kadro ile ve muamelâtı muhasebei umumiye ve müzayede kanunlarıyla takyit ve tahdit edilmiş olan ve her biri başka başka şekillerde beş altı türlü murakabeye maruz bulunan inhisarlar idaresinden mutlak bir serbesti ile yürünebilecek olan bu sahada müsbet neticeler beklenemez.

Binaenaleyh; Ticareti hariciye işinde her türlü kavait ve şeraitten azade ve bir tacir gibi seri ve merasimsiz hareket, faaliyete muktedir hususî bir teşekküle vücut vermek mecburiyeti tebarüz ettiğinden propaganda, reklâm ve saire gibi faaliyetleri de ihtiva eden ticareti hariciye işlerini böyle bir tertibe tâbi tutmak için vekâlete teklifatta bulunulmuştur. Vekâletçe tetkik edilmekte olan bu teklifat üzerine katî bir şekil almaya kadar propaganda işlerinin inhisar idaresince idaresi zarurî görülmüş ve bu bapta yapılan program üzerine eenebi memleketler ile dahilî propaganda için asgarî (100 000) lira masraf ihtiyarı lâzımgelceği anlaşılmıştır. Afiş ve pankart tabî ve tevzii, dört, beş büyük şehirde vitrinler tesisi, sigara paketlerinin içine resim konulması, muamelâtımızın hakkında türkçe ve fransızca katalog ve broşürler tabî ve sergilere iştirâk suretile propaganda yapılması bu masrafların mevzularını teşkil etmektedir.

Fasıl : 11

Bütçe kanununun 8 inci maddesi mucibince memurun ikramiyesi ve tasarruf sandığı hissesi olarak konulan 159 000 lira tahsisat 1932 senesi tütün ve müskirat ve tuz hasılatı safiyesi olarak muhammen31 800 000 liranın yüzde yarım nisbetin de olmak üzere konulmuştur.

Fasıl : 12 - Reddiyat

Bu fasla 1932 senesi bütçelerinde mevzu (15 000) liraya mukabil tahakkuk eden reddiyatın miktarına göre 1933 senesi için (10 000) lira kâfi görülmüştür.

Fasıl : 13 - Geçen ve eski seneler borçları

Bu fasla 1932 bütçelerinde mevzu (127 000) liraya mukabil tesviyesi tahakkuk eden borçların miktarına göre 1933 senesi için (80 000) lira kâfi görülmüştür.

Fasıl : 14 - Madde : 1

Inhisarlar idarei umumiyesininin gerek emanet ve gerekse idare malı ambarlarının hemen cümlesi gerek (tatlı kurt) denilen (Lâsioderma) ve gerekse (Güve) denilen (Epestia) lar ile mülevves olduğundan konulan tütünler az zaman sonra musap alarak yenilmekte ve tulü müddet kaldıkları zaman % 30 za kadar fire vermektedir. Her ne kadar tartıda bu fire bu nisbette gözükmüyorsa da tütün yerine mevcut haşerat kazuratu ve enkazı kaim olmaktadır. Bir çok yer-

lerden bu sebeple ambarlar hakkında şikâyet vukubulmakta olduğu gibi böyle mülevves tütünlerle yapılan sigaraların içinde kalan haşerat tohumları bilâhare yazın vurudile inkişaf ederek sigaraları delmekte ve inhisarlar mamulâtına karşı fena bir fikir vermektedir.

Buna binaen gerek ambarların ve gerekse tütünlerin tathiri tahtı vücupta olduğu görülerek Almanyada yapıldığı gibi hamızı kıyanusma ve sülfür dö karbon ve mümasili zehirli gazlar ile bunların dezenfeksiyonu ve İstanbulda büyük depolara ithal edilecek tütünlerin böyle büyük nisbette fire vermemesi için mevritte dezenfekte edilip bilâhare tathir edilmiş ambarlara konulması ve şu kadar ki bir semmi katil olan kıyanusma gazini havi (B. Zyklon) nun sureti tatbikinde bir kazaya meydan vermemek üzere fabrikasından celbedilecek bir ustanın maiyetine lâzımgelen yerli muavinler verilerek işbu ambarların tathir edilmesi ve ileride bunlar usta oldukça Almanyalıdan istigña hâsıl olacağından onun yerine ipka edilmeleri ve tütünler peyderpey vurut ettikçe bir tebhirhane misillü karantina-dan geçirilerek badehu ambarlara sevki ve şu kadar ki (Tonga) ların derununa (B. Zyklon) gazinin hulûl edebilmesi meşkûk olduğundan bu gibi balyalar içinde havası tahliye edilerek gaz ithal etmek için bir tesisatın (Vucufum) celbi ve B. Zyklon ve sair mevat ve iktiza eden maske ve mevaddı kimyeviye ve saire için bütçeye (150 000) lira fevkalâde tahsisat vazedilmiştir.

Yalnız elyevm inhisarlar idaresinin yedinde bulunan ambarların hiç birisi böyle bir tathir ambarına muvafık olmadığından Üsküdar'da Şemsipaşada sabık (Duhan şirketine ait) (beton arme) bir ambarın bu hususa gayet muvafık olacağından işbu ambarın (20 000) liraya isticarı da ve bedeli icarın yaprak tütün depoları kiralari tahsisatından tesviyesi mümkün görülmüştür.

Madde : 2

Türkiye tütünlerinin ıslahına en ziyade hadim olacak olan tohumların tesbit ve istifası hususu şimdiye kadar Maltepe ve Samsunda tesis edilmiş olan tecrübe-gâhlarda temine çalışılmaktadır. Bu mahallerde gerek ebniye ve gerekse tarlalar icar ile tedarik edilmekte olduğu ve ekseri seneler gerek mebanî ve gerekse tarlaların icar müddetleri inkıza edince sahipleri tekrar kiraya vermeyip diğer tarlaların yerine ikame edilmektedir ki bu da yeknesaklığa zarar vermekte ve mukayese keyfiyetini güçleştirmektedir. Derdesti teklif yeni tütün inhisarı kanunu mucibince idarei aliye Maltepe, Samsun, İzmir ve daha münasip göreceği yerlerde tecrübe-gâhlar tesisini taahhüt etmiş olduğundan şimdilik Maltepede arazi ve mebanî işti- ra ve inşası için (50 000) lira tahsisatı fevkalâde olarak bütçeye konulmuştur.

Madde : 3

Tütünler her iki ihtimarını geçirdikten sonra fabrikaya verilmesi lâzımgelmekte ve bunun için bir çok ambar ve imalâthaneler isticar edilmekte bulunduğundan maada (20 000 000) kiloyu müteaviz bir stok ta buldurmağa mecburiyet hâsıl olmakta olduğundan tütünlerin ya tamamen veya hiç olmazsa bir senelik ihtimarını sunî olarak geçirtilerek bir sene müddet kazanılması ve bu sayede milyonlara stok tütünün sermayesinin bilânema kalmaması ve bir çok ambar isticarından da istigña hâsıl olması gayesi de lâburatuvar tecrübesi olarak yapılan ve mühim neticeler vereceği istidlâl edilmekte bulunan usulün küçük mikyasta fabrikasyon halinde yapılması ve bilâhare büyük mikyasta tatbiki için tesisat yapabilmek üzere bütçeye (25 000) lira konulmuştur.

Madde : 4

790 numaralı kanunun 5 inci maddesi mucibince memleketin ihtiyacını tatmin edecek müessesat vücutte getirmekle mükellef olan mülga müskirat inhisar idaresi içki sarfiyatının en fazla kısmının garp vilâyetlerinde yapıldığını anladığı için İstanbulda bir fabrikanın tesisine lüzum görmüş ve bunun için de evveldenberi bu işlerde meşgul olan Paşabahçe fabrikasını satın almış ve ayrıca likör, Tekirdağ, Gazi Antep fabrikalarile Mersin imalâthanesini ve henüz faaliyete başlamamış bulunan Diyarbekir fabrikasını vücutte getirmiştir.

Paşabahçe fabrikasına Avrupadan celp edilen son sistem bir ispirto cihazı ve soma imal edecek büyük bir taktir cihazı konmuş ve bu suretle memleketin muhtaç olduğu ispirotolarla rakımın esasını teşkil eden somaları temin edecek ilk tedbirler ittihaz kılınmış ve Paşabahçenin aşağıda zikrolunan eksikleri hariç olduğu halde diğer fabrikaların inşaat ve tesisatından noksan olan kısımları tamamen ikmal olunarak bu fabrikaların ihtiyaç nisbetinde istihsalât yapabilmeleri temin edilmiştir.

Esasen idarenin senevi ihtiyacı olan bir, bir buçuk milyon rakı yapabilecek kabiliyeti haiz olması ve bu rakımın bizzat imal edilmesinin tekrârîr etmesi hasebile mubayaa edilmiş olan Paşabahçe fabrikasının mubayaa olunduğu sırada soma kabiliyeti noksan olduğu gibi ispirto tasfiyesine de iktidarı bulunmamakta idi.

Geçen seneler bütçesinden tefrik edilen tahsisatla bu gün Paşabahçe fabrikası Uşakta imal edilen ve ham neviden bulunup mutlaka tasfiye edildikten sonra safiyet kesbeyliyen ispirotoları her türlü sanayide olduğu gibi bilhassa ciheti askeriye hizmetinde kullanılabilir ve Alman ve İsviçre inhisar idarelerinin son kabul ettikleri evsafda ispirto vücutte getirebilecek kabiliyette cihazla techiz edilmiş ve yevmiye 100 derece hesabile 6 000 litre ispirto tasfiye edebilir vaziyete getirilmiş olmakla memleketin her nevi ispirto ihtiyacı temin edilmiş bulunmaktadır. İnşaatı ikmal edilmiş ve cihazları da mubayaa edilmiş olan filitre dairesi de yakında faaliyete geçtikten sonra Paşabahçe fabrikasının ispirto tasfiye dairesi dünyanın en az masraflı en modern istihsalâtını yapan müesseselerin çıkardığı evsafda (ince ispirotolar) yapabilecek kabiliyete getirilmiş olacaktır.

Ancak geçen sene kabul buyurulan tahsisatın kifayetsizliği hasebile bu fabrikanın noksan kabiliyette çalışmakta olan soma imal dairesi bu yeni cihazların kabiliyetinde mevaddı iptidaiye işleyemeyecekleri için evvelce tasavvur edilip kısmen vücutte getirilmiş bulunan ıslahatın bu sene de devamı tabii görülmektedir.

Memleketimizde yetişen üzümlerin tahammür işlerini tetkik ve tahsil etmek üzere Berlin tahammür enstitüsüne gönderdiğimiz başkinyagerimizin mahallinde yaptığı tetkiklere göre çalışma usullerinin tebdili suretile 100 kilo üzümünden halen alınmakta olan küülün yüzde 3,5 ilâ 7 nisbetinde tezyidi mümkün görülmüş ve bunun için de yapılacak ıslahatın bazı hususiyetleri haiz bulunması iktiza etmiştir.

İnşaat kısmı için (76 750), tesisat ve makine kısmı (75 500) lira ve esasen fabrikanın takviyesi iktiza eden kuvvei muharrike kısmı için de (135 250) lira ki ceman (287 500) liralık tahsisata ihtiyaç görülmektedir.

Fabrikanın rakı dairelerinde ve ambarlarında yapılması tasavvur edilen diğer ıslahat için bu seneden icraata girişmeğe lüzum görülmediğinden bu kısmı senei âtiye terketmek şartile soma kısmının derhal ıslahını muvafık bulmaktayız.

Yeni vücutte getirilecek soma dairesi yapılır ve faaliyete geçirilirse fabrika-

nın bir senelik faaliyetinde yalnız üzüm miktarından asgarî 500 000 kiloluk bir tasarruf temin edilecektir ki beher kilo üzümün fabrikaya maliyeti vasatî 15 kuruş olduğundan vasatî bir senelik randman tasarrufu 75 000 liraya baliğ olacak ve bu suretle yeni yapılacak soma tesisatı iki sene zarfında tamamen amorti edilmiş bulunacaktır.

Bu kadar mühim bir faide temin eden bir ıslahatın gecikmesinden tevellüt edecek zararlar yalnız randman ziyana munhasır olmayıp idarenin muhtaç olduğu somaların ekserisini hariçte hususî âmillere yaptırmak suretile mühim nisbette fazla ücreti imaliye vermekte ve bu da ayrıca bir zarar teşkil etmektedir. Esbabı anıfeden dolayı Paşabahçenin süratle ıslahını zarurî görmekteyiz.

Madde : 5

Bütçe kanun lâyihasının yedinci maddesi izahatında dahi beyan edildiği üzere tuzun memurlarından maaşlı hizmeti on beş seneye baliğ olmayanların 1 haziran 1933 tarihinden itibaren idaredeki hizmetleri tekaüt müddetine ithal olunmayacağı eihetle bunlardan arzu edenlere iki maaş aslî nisbetinde tazminat verilerek tekaüt haklarının sureti katiyede kesilmesi teklif olunmuştur. Bu kabîl maaşlı hizmeti on beş seneye baliğ olmayanların adedi takriben (90) kişiye ve maaşlı aslileri (1766) liraya baliğ olduğuna göre bunların beheri vasatî on sene maaşlı hizmette buldukları farzedildiği takdirde verilecek tazminatın miktarı (35 000) lirayı tecaviiz edeceğinden bütçeye (40 000) lira tahsisatı fevkalâde konulmuştur.

Varidat bütçesi esbabı mucibesi

Fasıl : 1 - Madde : 1

Tütün satışı kârı : 1932 senesinin ilk üç ayı zarfında satılan mamul tütün ve sigaranın miktarı geçen senenin hemen aynı olmak üzere vasatî (850 000) kilodan ibaret olduğu halde köylü sigaraların fiatlarının tenzili ve yeniden halk sigarasının ihdası üzerine satışlarda tezayüt husule gelerek eylül, kânunuevvel, dört ay zarfındaki satışların aylık vasatîsi geçen senenin (713 000) kilosuna karşı bu sene vasatî (955 000) kiloya baliğ olmuştur. Aynı tereffüün senei haliyenin son beş ayı zarfında da devamı memul olduğuna göre bu senenin satışları yekûnu (11 000 000) kilo ya baliğ olması kaviyyen memuldür.

Bu sene istihsal olunan tecrübenin gelecek 1933 senesinde de aynen baki kalması kabul edildiği takdirde 1932 senesinin ilk üç ayı satışlarına (1 000 000) kilo tezayüt miktarı da ilâve ile (12 000 000) kiloya vâsıl olacaktır. 1933 senesi satışlarında husulü memul olan küşayış te nazarı dikkate alınarak 1933 senesi satışları (12 250 000) kilo olmak üzere tahmin edilmiştir.

Satış bedellerine gelince: 1932 senesinin ilk üç aylık satışının beher kilosu (380) kuruş iken onu müteakip dört aylık satışın kilosu vasatî (320) kuruşa ve son kânunuevvel ilk satışı (315) kuruşa kadar inmiştir ki ucuz mamulât satışından dolayı kilo miktarında husule gelen tezayüde mukabil satış bedellerinde kiloda (60) kuruş bir tenakus husule geldiği anlaşılmaktadır.

1933 senesinde satılması tahmin olunan (12 250 000) kilo mamulâtın en ihtiyat-kâr bir fiat olmak üzere salifüzzikir (315)kuruş esas ittihaz olundukta bu miktardan mamulâtın satış bedeli (38 600 000) lira tutar. Bu satış bedelinden satılan

mamulâtın maliyet bedelile beyiye ücreti ve nakliye ve sigorta masarifi ve sabit kıymetlerin amortismanı karşılığı olarak ceman (13 950 000) lira tenzil olunduktan sonra satış kârı olarak (24 650 000) lira bulunur. Buna idarenin harice sattığı yaprak tütünlerden istihsalı memul olan (150 000) liranın da ilâvesi halinde tütün satışından (1933) senesinde husule gelecek olan satış kârı (24 800 000) liraya baliğ olacaktır.

Tütünlerin maliyet bedelinin hesabında yaprak tütün stoklarımızın 1930 senesi fiatlarına ırcamdan dolayı stok fiatlarında husule gelen tenezzül dahi nazarı dikkate alınmış ve bütçe dahili masarıftan maliyet bedellerine inzimam ettirilen yaprak tütün ve depo ve imalâthanelerile fabrika ve atelyelerin memur ve müstahdemleri ücretlerle kiralar karşılığı bütçeye dahil bulunmakla berayi tevaziün satış kârına ilâve olunmuştur.

Madde: 2 -

Müskirat satış kârı: - İspirto ve ispirotolu içkilerin satışı 1932 senesi teşrinisani nihayetine kadar altı ay zarfında (4 764 495) liraya baliğ olmuştur ki bu miktar geçen ilk altı aylık satışına nazaran (138 096) lira noksandır. Bu senenin ikinci altı ayı zarfında dahi aynı vaziyetler devam edeceği mülâhaza edilerek geçen seneye nazaran bu senenin (12) aylık satışı (8 762 000) liraya baliğ olacaktır. Bundan satılan mamulâtın maliyet bedelile beyiye ücreti ve nakliye ve sigorta masarifi ve amortisman mukabili olan ceman (2 854 000) lira tenzil olunduktan bir senelik satış kârı (5 908 000) liraya baliğ olur.

1933 senesinde şarap ve konyak ve likör satışlarında tereffü husulü memul bulunduğundan 1933 senesi için (6 000 000) lira satış kârı tahmin edilmiştir.

Madde: 3 -

Tuz satış kârı: - Tuz satışları 1932 senesinin ilk altı ayı zarfında (100 347) tonoya ve satış hasılatı gayrisafiyesi (5 632 822) liraya baliğ olmuştur ki bundan satılan tuzun maliyet bedeli olarak (375 590) lira tenzil olunduktan satış kârı (5 221 402) liradan ibaret bulunur. Geçen senenin yedi aylık satışı (98 257) tondur. Satış kârı (5 319 780) lira olduğuna göre bu sene bu yedi ay zarfında satış kârı (98 000) lira tenakus etmiş demektir.

Bu senenin son beş ayında da aynı halin devamı memul olduğuna göre bu senenin 12 aylık satışlarından husule gelecek kâr (7 635 000) lira tutar. Ancak tuzların ambarlarda satış fiatlarını tesbit eden ahkâmın değiştirilmesi bu sene bütçesile teklif olunmuş ve bu teklifte satışa ait masarifi gerek memlâhalarda ve gerek ambarlarda satılacak tuzlara teşmili esas ittihaz edilmiş olduğundan bu suretle fiatların normal bir hale geleceği ve binnetice tuz satışının ve hasılatının artacağı ümit edilmiş ve tuz inhisarının 1931 ve 1932 seneleri bütçelerinde satış kârı olarak kabul edilen (8 159 579) rakamı 1933 bütçesinde (8 150 000) lira olarak ipka edilmiştir. Bu suretle 1933 senesinde her nevi inhisar maddelerinin satışından husule gelecek kâr, geçen seneye nazaran (989 578) lira noksanile (38 450 000) lira tahmin olunmuştur.

Fasıl: 2 - Muhtelif rüsüm

Bu fasıl tütün ve müskirat beyiye resimleriyle bira ve yerli şaraplardan ve cenebi memleketlerden gelen içkilerle itriyat ispirotolarından alınan rüsümü ihtiva

eder. 1932 senesi bütçelerinde bu faslın varidatı (777 500) lira tahmin edilmiş olup bu senenin tahsilât vaziyetine göre 1933 senesi için (107 500) lira noksanile (670 000) lira tahmin edilmiştir.

Fasıl : 3 - Para cezaları

Bu fasıl mevaddı inhisariye kaçaklarından ve tütünlerin nizamsız zeriyatından ve sair inhisar kanunlarına muhalif harekâttan dolayı alınan bilcümle para cezalarını ihtiva eder. 1932 bütçelerinde bu nevi hasılat (232 200) lira tahmin olunmuşsa da bu senenin hasılatına göre 1933 senesi için (160 000) lira tahmin olunmuştur.

Fasıl : 4 - Muhtelif hasılat

Bu fasıl (3) üncü fasılda muharrer rüsunun gayrimuhtelif suret ve sebeplerle tahsil olunan müteferrik varidatı ihtiva eder. Bomonti fabrikasından % 7,50 nisbetinde alınan hisse ile idarenin tahtı tasarrufundaki bomonti hisse senedatının temettüatı da bu fasla dahildir. 1932 bütçesinde bu fasla (213 750) lira mevzu olup bu senenin vaziyetine nazaran 1933 senesi için (180 000) lira tahmin edilmiştir.

Fasıl : 5 - İstirdat

Bu fasıl geçen seneler zarfında bütçeye masraf kaydile tediye olunan mebalığden bilâhare istirdat olunan mebalığı ihtiva eder. 1932 senesinde yalnız tütün bütçesinde bu namla (20 000) lira mevzu olduğundan 1933 senesi müttehit bütçesinde (40 000) lira konulmuştur.

Maddelerin esbabı mucibesi

Madde : 4

Bu madde sureti umumiyede her üç idarenin geçen seneki bütçe kanunlarının mümasili maddelerinin aynidir. Bu sene yalnız fabrika ve imalâthane ve yaprak tütün depolarile memlehalarn mahrukak, tenvir ve teshin ve mefruşat gibi müteferrik masraflarının mütedavil sermaye ile idaresi zarurî görülerek ithal edilmiş ve geçen sene tütün bütçe kanununda bazı isimlerin zikrile kabul edilmiş olan demirbaşlar bu sene mutlak olarak zikrolunmuştur. Haddi zatinde maliyete inziman eden işbu masarifi imalâtn ve işletmenin vaziyet ve inkişaflarına göre daima tahavvül etmekte olduğundan bütçe ile tahdit ve tağyiri işletme muamelâtının sürat ve suhuletle cereyanına mâni olur.

Madde : 5

24 kânunuevvel 1333 tarihli kanunun (3) üncü maddesinde (memlâhalar haricinde açılan ambarlarda tuzun fiatı fii miriye masarifi nakliye, ambar icarı, müstahdemın maaşatı ve ambar muamelâtının temini için ihtiyar olunan bilûmum masarifi sairenin zammile teayyün eder. Ancak Hükûmet vesaiti nakliyeyi nazarı dikkate alarak memleketi bir kaç mntakaya taksim ile her mntaka dahilindeki ambarlardan tuz aynı fiatla sattırabilir.) denilmiş olmasından memlâhalar haricinde bulunan ambarlarda sattırılmakta olan tuzların satış fiatları bu kanun ahkâmına tevfikân tespit ettirilmektedir.

Ancak, bir kısım ambarların tuz isihsalât membaları olan memlâhalardan

uzak yerlerde bulunması dolayısıyla tuzların oraya kadar nakilleri büyük bir masraf ihtiyarını mucip olmakta ve bu masraf ta satış fiyatına zammedilmekte olmakla beraber tuzlar ambarda durdukça ambar kiralari ve memurin maaşat ve masarifi de satış fiyatına inziman etmekte bulunmasından dolayı ekseri ambarlarda satış fiyatı yükselmekte ve bu yüzden ihtiyaç sahipleri memlâhalara veyahut diğer satış fiyatı ucuz olan ambarlara müracaat ederek tuz almakta ve bu sebeple bir kısım ambarlardaki tuzlar satılmayarak seneden seneye devredildikçe her sene üzerine bir miktar daha zammile artık satılmaz bir hale gelmektedir.

Her ne kadar madde kanuniyenin (2) nei fıkrası ile mntaka teşkili ve tuzun bu mntaka dahilinde aynı fiyatla satışı müsaadesi idareye verilmekte ise de mülga Tuz inhisar idaresince yapılan bir iki tecrübede mntaka teşkilâtının faideden ziyade satış fiyatı ucuz olan ambarlar fiyatının da yükselmesine sebep olarak satış yapan ambarlarda dahi tüccarın memlâhalardan kamunî fiyatla alıp sattıkları tuzlara rekabet edemiyerek o ambarların da satışının durması gibi zarar görüldüğünden mntaka usulünden sarfı nazar edildiği anlaşılmıştır.

Tuz fiyatlarının normal bir miktara ırcat ve tuz satış fiyatlarının sureti tesbiti hakkında ileride ayrıca bir teklifi kamunî yapılacak ise de o vakte kadar tuzların hali hazır satış fiyatlarını bir miktar indirmeğe medar olmak üzere tuzun memlâhalardaki fiyatına bütçe dahili masarifi ithal edilmeksizin yalnız nakliye ve sigorta masrafları zammolunarak satış fiyatının ona göre tespit edilmesi munasip görülmüştür.

Madde : 6

3 - IV - 1926 tarihli ve 790 numaralı ispirto ve ispirtolu içkiler inhisarı kanununun 29 uncu maddesinde bu inhisardan alınacak safi hasılâtın % 10 u idarei hususiyelere, % 5 i Tayyare cemiyetine terk olunacağı ve idarei hususiyelere ait hisse her vilâyetin nüfusu nisbetinde tevzi olunup hidematı sıhhiyeye sarfolunacağı gösterilmiş olduğundan bu seneye gelinceye kadar ayrı bir idare halinde ayrı bir bütçe ile tedvir edilmekte olan ispirto ve İspirtolu içkiler inhisarının işletmesinden hâsıl olan safi hasılâtın miktarı her sene tanzim olunan blânçolardan tesbit olunarak bu safi hasılâttan balâdaki nisbet dairesinde idarei hususiyeye ve tayyare hisseleri tefrik ve devairi aidesince tesviye olunmakta idi.

Ancak, 31 - V - 1932 tarihli ve 1989 numaralı kanun mucibince bir müdüriyeti umumiye halinde birleşmiş ve 1933 malî senesinden itibaren bilûmum inhisarların memurin ve müstahdemin ücreti ile idare masrafları bütçede tevhit edilmiş olmakla yalnız ispirto ve ispirtolu içkiler inhisarından temin olunan safi hasılâtın miktarının tesbiti mevzubahs olamayacağından inhisarlar idaresinin varidatı bütçesinde her kısma ait satış kârı görülecektir. Bu satış kârlarının heyeti mecmuasından bütçe masrafı çıkarıldıktan sonra kalacak bakiye inhisarlar idarei umumiyesinin hasılâtı safiyesini teşkil edecektir. Binaenaleyh ispirto ve ispirtolu içkiler için ayrıca hasılâtı safiyesinin iraesı munasip olamayacağına göre idarei hususiyeler ile Tayyare cemiyetine terk olunacak temettü hissesinin 1933 senesinden itibaren müskirat satışlarından temin olunacak kâr üzerinden tefrik ve tesviyesi munasip görülmüştür.

En son neşrolunan 1930 senesi bilânçosuna nazaran satış kârı (6 220 745) lira ve idarei hususiler hissesi olarak hasılâtı safiyeden ayrılan hisse (525 803) lira olduğuna göre bu meblâğın zikrolunan satış kârına nisbeti % 8,40 ve Tayyare cemiyeti hissesi % 4, 2 tutmaktadır. İşte bu nisbetler esas ittihaz olunarak 1933 malî se-

nesinden itibaren müskirat satışı kârları üzerinden % 8 ini idarei hususiyelere ve % 4 ünün de Tayyare cemiyetine tahsis edilerek bu tahsisat sene nihayetinde inhisarlar idaresinin safi temettüatı yekûnundan tefrik ve tenzil olunması muvafık görülmüş ve bütçe kanununda buna dair bir madde ilâve olunmuştur.

Madde : 7

Tuz inhisarı mülga düyunu umumiye idaresinden Hükûmete intikal ederek Maliye vekâletince idare olunduğu esnada maaşla müstahdem memurların tekaüt hakları muhafaza edilmiş ve 1931 senesinde tuz inhisarı mülhak bütçe ile idare olunduğu esnada Maliye vekâleti teşkilâtı arasında bulunan memurlar Tuz inhisarı umum müdürliğüne devrolunarak haklarında Devlet memurlarının tâbi buldukları hükümlerin tatbik olunacağı ve bunlardan istihdamlarına lüzum görülmeyenlere kanunu mahsusuna tevfikân tuz bütçesinden açık maaşı verileceği zikrolunmuş olduğu gibi 1932 senesi tuz bütçesinde de maaş kadrolarında vukubulacak münhal vazifelere bu vazifelere ait maaşların emsali hasılına tecavüz etmemek üzere ücretli memur tayin olunacağı gösterilmiştir.

Halen inhisar idareleri bütçeleri tevhit edilmiş ve tütün ve müskirat memurları umumiyetle ve tuz memurları ekseriyetle Devlet memuru sıfatı ve tekaüt hakkını haiz olmayıp ücretle istihdam edilmekte olduklarına göre Maliye vekâletine devren tuz idaresinde kalan ve miktarı (236) yı tecavüz etmeyen maaşlı memurların ayrı bir muameleye tâbi tutulması idareten muvafık görülemeyerek 1 Haziran 1933 ten itibaren maaşların ücrete tahvil edilmesi ve ancak bu memurlar meyanında 15 seneden fazla maaşla hizmette bulunanların tekaüt haklarının refi kaidei adalete muvafık olmayacağından bu kabîl memurların tekaüt haklarının ipkası ve maaşlı hizmeti 15 seneye balığ olmayanların inhisarlar idaresindeki hizmetlerinin tekaüt-lük müddetine ithal olunmaması ve ancak bunlardan arzu edenlere 1683 numaralı tekaüt kanununda Devlet demiryolları memurları hakkında ifası kabul olunan muameleye kıyasen beher hizmet senesi için iki maaş (tahsisatı fevkalâde hariç) hesabile idare bütçesinden tazminat verilerek tekaüt haklarının katî surette kesilmesi muvafık görülmüştür.

Gerek halen tekaüt maaşı almakta olan ve gerek ileride tekaüde sevkedilecek olanların tekaüt maaşlarının sureti tesviyesine gelince:

Bu maaşların şimdiye kadar idare bütçesinden tesviyesi esası kabul olunarak tuz idaresinin 1931, 1932 bütçelerinde bunun için tahsisat konulmuşsa da umumiyetle Maliye vekâletinden devredilmiş olan bu memurlardan tekaüt olanlar ile olacakların tekaüt maaşlarının diğer mütekaidin maaşları gibi muvazenei umumi-yeden tesviye olunmayarak ayrı bir muameleye tâbi tutulmasına bir lüzum görülmediği gibi idare bütçesinden tesviyesi halinde inhisarların sene nihayetindeki hasılatı safiyesi o nisbette tenakus ederek netice itibarile bu maaşların yine Hazineye tahmil edilmiş olacağına ve mülhak bütçeye tâbi olan idareler memurlarının tekaüt maaşlarının da idarelerin bütçelerinden verilmesi esası mezkûr idarelerde müstahdem memurların diğer Devlet memurları gibi tekaüt hakkını haiz olmasından ileri gelip inhisarlar memurları tekaüt hakkını haiz olmadığına göre inhisarlar bütçesinde tekaüt maaşı namile bir tahsisat konulmasını icap ettirecek bir sebep görülememiş ve bu itibarla tekaüt maaşları bütçeden tayyedilerek yalnız berveçhi muharrer müddeti hizmetleri on beş seneden noksan olan maaşlı memurlara bir defaya mahsus olmak üzere verilecek tazminat için karşılık konulmuştur.

Madde : 8

İnhisarlar idaresinin memurları umumiyetle Hükûmet memurlarına verilen hukuk ve salâhiyetlerden ve tekaüt hakkından mahrum oldukları cihetle her hangi bir suretle idare hizmetinden çekildikleri zaman kendileri ve vefatlarında aileleri için medarı maişet olacak hiç bir vasıtai intifaları yoktur. Yalnız vefat edenlere tehziz ve tekfin için bir aylık ücretleri nisbetinde bir muavenet yapılmaktadır.

İnhisarların ticarî mahiyetleri itibarile gördükleri iş kanunen muayyen bir daireye inhisar etmeyip müstehliklerin arzu ettikleri muamelei inhisariyeyi zamanında ve kâfi miktarda depolarda hazır bulundurarak her türlü vesaite müracaatla satışların artması esbabını temine çalışmak ve bu cümleden olmak üzere kaçağın önünü alabilecek tedabir ittihaz ve takibat icra etmekten ibarettir. Sarfiyat hususunda ise tütün, üzüm, incir gibi mevaddı iptidaiyenin her an ve zaman piyasasını takip ve hatta piyasayı tevcih ederek idarenin ihtiyacı bulunacağı mevaddı iptidaiyeyi en muvafık şerait dairesinde satın almak mümkün olduğu kadar en az masrafla işleyerek mamul hale getirmek ve adım adım imalâtı takip etmek ve mamulâtı inhisariyeyi en emin ve en ucuz vasıtalarla satış depolarına isal eylemek gibi hususâtı şamildir. Bu işlerin kâffesi şahsî teşebbüse, hakikî faaliyete, müsmir mesaiye muhtaç işlerdir. Bu işleri deruhde eden memurlar vazifelerini hakkile ifa, idarenin menafiini azamî derecede muhafaza edebilmek için hal ve istikbalinden emin ve bifutur olarak bütün kuvvet ve kudretleriyle idareye raptı vücut etmeleri iktiza eder.

Bu evsafa memurlara malik olmak ve böyle şuurla çalışan memurları teşvik etmek için idare onların halihazır vaziyetleriyle beraber istikballerini de düşündüğünü gösterecek vesaiti ihzar etmelidir.

Tütün inhisar idaresi teşekkül ettiği zaman mefsuh reji şirketinin bu husustaki icraat ve mukarreratını ipka ederek bir tasarruf sandığı tesis ve ötedenberi cezayı naktilerden muayyen bir nisbette tefrik olunan hisseler bu sandığa terkedilmek suretile memurların atisini temin gayesini istihdaf eylemişse de kaçakçılığın men ve takibi hakkındaki 1510 numaralı kanunda para cezalarının sureti tefriki tesbit edildiği cihetle artık sandığa hisse tefrikine imkân kalmamış ve buna memurların ücretinden % 25 nisbetinde tevkifatı kanuniye icrası mecburiyeti de munzam olarak gerek tütün ve gerek müskirat idaresinde tesis olunan bu sandıklar yalnız memurların kendi ücretlerinden yapmış oldukları fedakârlığa munhasır kalarak sönmeğe mahkûm olmuştur. Bundan başka memurlara 1931 senesine kadar her sene birer maaş nisbetinde verilmekte olan ikramiye dahi kaldırılmış bulunmaktadır.

İşte gerek daimî memur ve müstahdemlerin atisini mümkün mertebe temin ve gerek inhisarların işletmesinden azamî miktarda hasılatı safiye istihsali için her sene hâsıl olan safi temettüattan %¹/₂ i tefrik olunarak bunun üçte ikisi memurun koruma sandığına sermaye olarak terk ve tahsisi ve diğer üçte birinin de idarenin memurları meyanında emsaline nisbetle daha fazla sâyü gayreti ve faaliyetlerinin semeresi görülenlere ikramiye olarak tevzi olunması ve artık bütçeden ikramiye tahsisatının çıkarılması muvafık görülmüştür.

Bu sayede fazla mesai, fazla semere gösteren memurların idarece derhal taltif ve tesriri mümkün olarak rüfekası için medarı teşvik ve nümunei imtisal olacağı gibi koruma sandıklarında birikecek olan mebalîğ dahi memurların atisi için bir sigorta makamına kaim olarak uzun müddet idareye vakfi hayat ettikten sonra ayrılan veya vefat edenlerin kendileri ve aileleri için bir medarı maişet olacağı gibi

vazife esnasında fevkalâde ve mübrem bir ihtiyacı görülen memurlara da mukassatın geri almak şartıyla bir muaveneti naktiyede bulunulmak imkânı hâsıl olacaktır.

Madde : 9

İnhisar idaresinin teşkilât ve memur ve müstahdemlerinin adet ve ücretlerinin miktarı her sene bütçe ile tayin ve tespit edilmekte ise de senesi zarfında satışların umumiyeti veyahut her hangi bir nevi itibarile tezyüt görülerek fabrikalara fazla miktarda sipariş vaki olduğu zaman imalâtın tezyidi için fazla memur istihdamına mecburiyet hâsıl olacağı gibi satış memurluğu bulunmayan veya serbayilikle idare olunan yerlerde satışları terqip ve tezyit için satış memurlukları ihdasına idarece lüzum ve faide görüldüğü takdirde bu gibi yerlerde açılacak satış mağazaları için birer memur istihdamı icap edeceğinden bu gibi ahvale munhasır olmak üzere ilâveten istihdamına lüzum görülecek memur ve müstahdemler ücretlerinin bütçenin ücret fasıllarındaki tasarrufattan temin edilmek üzere tesviyesi muvafık ve zarurî görülerek bütçe kanununa bu yolda bir madde konulmuştur.

Madde : 10

İnhisarlar mülhak bütçe ile idare olunmağa başlamazdan evvel Tütün ve müskirat inhisar idaresinde cari olan usule göre idare lehine neticelendirilen davalardan dolayı hükme rapt ve tahsil olunan vekâlet ücretleri bir nisbeti muayyene dairesinde avukatlara muhakemat müdür ve memurlarının veya inhisar memurluğu vazifesile beraber mahkemelerde dava ikame ve takip ve müdafaa edenlere verilmekte idi.

1389 numaralı kanun mucibince Devlet lehine intaç edilen davalardan dolayı hükme rapt ve tahsil olunan vekâlet ücretleri umumî müvazeneye dahil vekâletler ve umumî müdürlüklerce hizmeti mesbuk olanlara tevziini âmir bulunduğuna göre inhisar idareleri mülhak bütçeye raptedildikten sonra bu kanun hükmünün inhisar idarelerine de tatbiki mümkün olamayacağından vekâlet ücretleri bütçeye irat kaydedilmekte bulunmuştur.

Ancak; idaremizin gerek memurları ve gerek kaçakçılar ve saire aleyhine ikame ettiği davaların adedi pek ziyadeleştiği gibi kadro dahili avukatlarımıza ve muhakemat memurlarımıza verilen ücretler de pek cüzî bulunmasına binaen idare lehine intaç olunan davalardan dolayı hükme rapt ve tahsil edilen vekâlet ücretlerinden kendilerinin mahrum bırakılması idarenin de menfaatine muvafık görülmemiş ve bu vekâlet ücretlerinden müstahiklerine tevzii idarenin eşhas zimmetinde kalan matlubatının takip ve tahsili için kendilerine bir medarı teşvik olacağı derkâr olup esasen vekâlet ücretinin tevzii keyfiyeti Devletçe de kabul edilmiş olduğundan salıfüzükir 1389 numaralı kanun hükmünün inhisarlar lehine intaç olunan davalar hakkında da tatbiki için bütçe kanununa bir madde ilâve olunmuştur.

Madde : 11, 12, 13

1932 senesi tütün ve müskirat bütçe kanunlarındaki maddelerin aynidir. Bu maddeler aynen ipka edilmiştir.

Madde : 14

Çamaltı memlâhalarından sevkedilmekte olan tuzların tahmil ve tahliye işleri son zamanlarda İzmir liman ve körfezi tahmil ve tahliye şirketi vasıtasile icra

olunmaktadır. Bu şirketin teessüsünden evvel bu memlâhaların tahmil ve tahliye işleri doğrudan doğruya inhisar idaresi tarafından yapıldığı zaman ton başına vasa-tî 36, azamî 40 kuruluş sarfolunduğu halde zikrolunan şirket vasıtasile bu işin beher tonosu 250 ve bilâhare 150 ve halen 130 kuruluşla yapılmıştır ki senevî 100 000 lira raddesinde bir meblâğın fuzulî olarak şirket kasasına girmiş ve binnetice gerek idarenin ve gerek tüccarın satış fiatları yükselerek hem Hazine hem de ahali mu-tazarrır olmuş demektir.

Bundan başka cenebi memleketlere mukavele ile yapılan satışlarda taahhüt olu-nan yevmiye tahmil miktarının ademi ifası halinde idare istalye vermeğe mecbur kalarak imtiyaz sahibi olan şirketin bu hususta hiç bir taahhüt ve mesuliyeti bu-lunmadığı için idare bir çok müşkülâta maruz kalmaktadır.

Binaenaleyh tahmil ve tahliye ücretlerinin mutedil bir hadde indirilmesi lâzım olduğundan şirket buna yanaşmadığı takdirde idarenin kendi işini kendi görmek üzere serbest kalması tahtı vücuttadır.

Madde : 15

1932 senesi tütün ve müskirat bütçe kanunlarındaki maddelerin aynidir.

Madde : 16

Bu madde 1932 senesi tütün ve müskirat bütçelerinde dahi mevcuttur. Yalnız zik-rolunan maddede yalnız tütün ambarları ile imalâthaneleri binaları mevzubahs olmuş iken bu sene inhisarların kira ile tutulacağı bilûmun binalara teşmil edilmiştir.

Madde : 17

1932 senesi tütün ve müskirat bütçelerinde bu madde aynen mevcuttur.

Madde : 18

Bütçenin faslı mahsusuna dahil propaganda masarifi, tamamen ticarî usullerle ve kısmi azarî cenebi memleketlerle cereyan edeceği cihetle yapılan masrafları müsbit vesaikın mahiyeti, şekli, tarzı tahriri, hüviyet tasdikı gibi hususatı Divan muhasebata ibraz olunan vesaik için aranan şeraiti ihtiva edemeyeceği gibi bu hususta sarfolunacak mebalığı muhasebei umumiye ve müzayedede, münakasa kanun-ları ahkâmına tevfikan cereyan ettirilmesine de bittabi imkân olamayacağından bütçeye mevzu (100 000) lira tahsisatın mütedavil sermayeden tesviye olunan mas-rafların sureti sarfı ve vesaikın ihzarı hakkında cari olan usullere ve ticaret ka-idelerine tevfikan sarfı zarurî görülerek bu yolda bir madde ilâve olunmuştur.

Madde : 19

Gerek zürran idareye emanet ettiği tütünleri ve gerek idarenin imalâtına mah-sus kendi tütünlerini iyi muhafaza etmeğe kâfi ambarları yoktur; Tütünleri bozul-maktan korumak ve kurtlanmalarına mâni olmak için ilâçlamak ancak lâzımgelen vasıfları haiz ambarların inşasile kabildir.

Kezalik tütün ve müskirat fabrikalarile memlâhaların randmanlarını tezyit ve mamulâtın maliyet fiatlarını tenkis etmek için mevcut tesisatın terakkiyatı fen-niyeeye muvafık bir hale ifrağı icap etmektedir.

Bunların istilzam etmekte olduğu masrafları kâmilen bir senenin bütçesine ithal

edildiği takdirde bütçe yekûnu mahsus bir miktarda artacağı gibi bunları peyderpey yaptırmak üzere bir kısmını ertesi senelere tehir etmekte idarenin bunlardan beklemekte olduğu faydelerinden bir kaç sene mahrum olmak ve binnetice masrafta tasarruf gayesini bir an evvel temin edememek demek olacaktır.

İşte hem bütçe yekûnunu kabartmamak hem de bu gibi fevkalâde inşaat ve tesisatı bir an evvel vücade getirmek için bunların bir kısmı bu senenin bütçesine ithal edilmiş ve diğer kısmı da ertesi seneler bütçe tahsisatından peyderpey mahsup edilmek üzere ambarlar hakkında geçen 1932 senesi bütçe kanununda kabul edildiği gibi mütedavil sermayeden sarfına mezuniyet verilmesi teklif edilmiştir. Bu masrafların müfredatı aşağıda gösterilmiştir:

1 - Fabrikalarımızın kıymihane, sigara, imalât, sigara paket ve tütün paket daireleri son sistem makinalar ile mücehhez olduğu hâlde tefrik ve harman daireleriyle fabrikanın umumî nakliyat işleri fennî ve mihanikî tesisattan mahrumdur. Asrî fabrikalarda tütünlerin açma, tavlama, dinlendirme ve harmanlama işleri tamamen fennî tesisatla icra edildiği halde fabrikalarımızda bu işler elyevm iptidai bir şekilde ifa edilmektedir.

İmalâtın nefasetine müessir olan ve tütünler açılırken fazla toz ve kırıntı hâsıl olmasına ve fuzulî amele ücreti itasına sebebiyet veren bu vaziyetin ıslahı mamulâtın nefasetine hadim olmakla beraber imalât masarifinde mühim tasarrufatı mucip olacağı anlaşılmakla şimdilik en büyük fabrikamız olan Cibali fabrikasında salifüzzikir tesisatın icrası münasip görülerek Rotterdam ve Drestende kâin Müller ve Beko müesseseleri tarafından gönderilen mütehasıs mühendislerin mahallen yaptıkları tetkikat üzerine tanzim ettikleri plân ve projelere göre bu tesisatın (250 000) lira ile vücade geleceği anlaşılmıştır.

2 - Çamaltı memlâhasında tatlı veya acı hiç bir su mevcut olmadığından ihtiyaç hariçten ve senevî vasatî (3 500) lira sarfile temin edilmektedir. Memlâhanın civarında bulunan dağ eteklerinde yedi sekiz metre ve hatta daha az derinlikte bol sulu kuyuların mevcut olması ve memlâha arazisinin teressübat suretile husule gelmesi tabakalar arasında su bulunduğunu göstermekte ve etrafta yapılan sondajlarda azamî 200 metre derinlikte suya tesadüf edileceği anlaşılmaktadır. Yapılan keşiflere nazaran bu kadar metre derinliğe inebilmek için teferrüatının mubayaası ve işletme masrafile beraber (20 000) lira kadar masraf ihtiyarı icap eylemektedir. Muhitteki en yakın su membalarından su getirilmesi halinde (42 000) lira sarfı lâzımgelmesine göre arteziyen kuyusu daha ucuz malolacak ve bu suretle senelerden beri susuz kalan memlâhanın en mübrem bir ihtiyacı temin edilecektir.

Çamaltı memlâhası idarî, inzibatî ve ticarî noktalardan tamamen İzmire bağlı olduğu halde bu memlâha her türlü sürati temin eden telefonla şehire merbut bulunmadığından hem işler lâzımgelen süratle temin edilememekte ve hem de en basit bir iş için memuru mahsus gönderilmek suretile fuzulî masraflar ihtiyar edilmektedir.

İzmire (36) kilometre mesafede bulunan mezkûr memlâhanın (7 500) lira ile şehir telefon şebekesine raptedilebileceği yapılan tetkikattan anlaşılmakla bu miktarda tahsisat talep edilmektedir.

Çamaltı memlâhasının İzmir ile muvasalası 16 kilometrede bulunan Çıglı istasyonu vasıtasile temin edilmekte ise de bu istasyonla memlâha arasındaki yol müruru ubura müsait olmayacak derecede bozulmuş bulunduğundan ve köprülerin bazıları yıkılmış olduğundan münakale icra edilememektedir. Memlâhanın başmü-

dürlük ve şehirle muvasalasını temin için umumî yollardan madut olmayan ve munhasıran Çamaltı memlâhasına ait bulunan bu yolun yeniden inşa ve tamiri ve bu memlâhanın sahil muhafaza mesnedinin inşası zarurî bulunmaktadır. İşte zikrolunan inşaat ve tesisatın bu sene vücuda getirilebilmesi için (150 000) lira sarfına mecburiyet hâsil olmuştur.

3 - Mevakii muhtelifede gerek yüksek kira verilmesinden ve gerek muvafık tarzda inşa edilmemiş olduğu halde bilmeceburiye isticar olunan tütün ambarlarında husule gelen külli miktardaki fireden ve tütün hastalıklarından kurtulmak ve aynı zamanda zürram tütünülerini dahi muvafık tarzda inşa edilmiş ambarlarda hüsnü muhafazasına idarenin kanunu mahsusuna tevfikan mecbur olduğundan muhtelif mahallerde fennî ve asrî bir çok ambarların inşası idarei umumiyece zarurî görülmüş ve bu ambarların her sene alınan inşaat tahsisatı ile bir an evvel inşaları mümkün olamayacağından bunların sermayedar bir inşaat şirketine az zaman zarfında yaptırılması ve inşaat bedellerinin bir kredi esası üzerine uzun bir müddette ödemek üzere tediyesi muvafık olacağı münasip görülerek bu inşaatın kâffesinin bir şirkete ihalesi ile yaptırılması mümkün olmadığı halde bunların derecei ehemmiyeti ve lüzumlarına nazaran kısımlara tefrik olunarak yaptırılması muvafık olacağı bildirilmiş ve tayin buyurulan komisyon tarafından bu bapta yapılan tetkikat neticesi merbutan takdim kılınan cetvelde gösterildiği veçhile yapılacak ambarlar üç kısma tefrik olunmuştur.

Birinci kısım 29 ambar için (3 752 125) lira, ikinci kısma verilen 17 ambar için (525 436) lira, üçüncü kısım 50 ambar için (1 566 458) liralık bir tahsisatı fevkalâde lüzumu derpiş edilmiştir. Bu inşaata talip olarak müracaat eden şirketlerden İtalyan Barosu şirketi ile mezkûr inşaat hakkında muhabere edilmekte olup gerek mezkûr şirketin ve diğer bazı şirketlerin kredi esası üzerine bu inşaatı yapmağa talip oldukları anlaşılmaktadır. Vekeza kısım, kısım inşaatı mezkûrenin şirketlere ihalesi ile yaptırılması kabul olunduğu halinde talip yerli şirketler dahi bulunabileceği tahmin edilmektedir.

İki senede inşası bermucibi keşif (3 752 125) lira olan birinci kısım ambarların uzun vadeli taksitlerle yaptırılması için bu sene (250 000) liranın tediyesi zarurî görülmüştür.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 81
Esas No. 1/503

30 - III - 1933

Yüksek Reisliğe

İnhisarlar umum müdürlüğününün 1933 malî senesi bütçe kanun lâyihasile esbabı mucibesinin ve lâyihaya merbut cetvellerin Büyük Meclise takdim edildiğine dair olan Başvekâletin 27 şubat 1933 tarih ve 6/523 numaralı tezkeresi encümenimize havale buyurulmuş olduğundan Gümrük ve inhisarlar vekili beyle İnhisarlar umum müdürü bey hazır oldukları halde encümenimizde mütalea ve tetkik olundu.

Encümenimiz teklif lâyihasını tetkika girişmezden evvel 1989 numaralı kanunla verilen salâhiyete istinaden bir umum müdür tarafından idare edilmek üzere tevhit edilen tütün, müskirat ve tuz inhisar idarelerinin tevhit dolayısıyla elde edilen neticeler hakkında malûmat almıştır.

Alınan malûmata nazaran tedricî bir surette tatbik edilmek üzere yapılan tevhit ameliyesinin kânunusani 1933 nihayetinde tamamen bitmiş olduğu gerek merkez ve gerek mülhakat teşkilâtının birleştirilmesi sayesinde her üç idarenin 1932 bütçelerine nazaran memur ve müstahdemler ücretinden 527 821 ve idare ve takibat masraflarından da 251 900 lira tasarruf edildiği ve ilk sene zarfında elde edilen maddî faydanın 779 721 liraya balığ olduğu anlaşılmıştır.

1932 senesi zarfında tevhit işleri yapılırken bir taraftan da geçen sene mazbatamızda temas ettiğimiz müterakim hesapların intacı ile de işigal edildiği ve bu müddet zarfında iki senelik devreye ait blânçolarla hesabı katilerin tanzim ve ikmal olunduğu ve artık inhisarlar idaresinde muamelâtı hesabiyenin miadında cereyan etmek suretile arzu edilen intizamını aldığı memnuniyetle anlaşılmıştır.

Bunlardan maada tütün inhisar idaresinin 1932 senesi bütçe kanununun beşinci maddesi hükmüne tevfiakan yaprak tütün stokunun kemiyet ve keyfiyetlerinde vukua gelen tahavvülât tesbit edilmiş ve mezkûr stok kıymetinin 1930 senesi maliyetine ircaı ameliyesi yapılmıştır. Bu ameliye neticesinde 1 haziran 1932 tarihinde ambarlarda bulunan 1930 ve daha evvelki seneler mahsulü tütünlerin mukayyet kıymetlerinden 3 854 298 lira tenakus ettiği ve bu meblâğın mezkûr madde mucibince mütedavil sermayeden tenzili lâzımgeldiği anlaşılmıştır.

Ancak bu vaziyet, stok kıymetinin 1930 maliyetine tenzili suretile hâsıl olup halbuki 1932 piyasasına nazaran yine arada bir fark mevcut olduğundan bais olduğu külfet ve müşkülât itibarile ancak altı, yedi senede bir defa yapılması kabil olan böyle bir ameliye intaç olduğu sırada hakikate vâsıl olmak için bu farkın da nazarı dikkate alınması münasip görülmüş ve 1932 senesi iptidasında mevcut olan 1930 ve daha evvelki seneler mahsullerinin yukarıda zikrolunan ameliye neticesinde taayyün eden kıymetlerinden 1932 piyasasına göre mevcut olduğu anlaşılan vasatî yüzde on farkın da tenzili ile mütedavil sermayenin ona göre tesbiti ve 1932 blânçosunun bu esas dairesinde tanzimi hakkında bütçe lâyihasına dördüncü madde konulmuştur.

Inhisarlar idaresi, 1932 devrei faaliyeti zarfında encümenimizin geçen seneki mazbatasında tavsiye eylediği ucuz sigara tecrübesini de yapmıştır. Verilen malûmattan anlaşıldığına göre tarifinin tenzil edilmediği yani ucuz sigara çıkarılmadığı haziran, temmuz ve kısmen ağustos aylarında satış fiat vastisi bir evvelki senenin aynı aylarına nazaran beher kiloda vasatî olarak yirmi beş, otuz kuruş kadar düşmüş ve hasulât ta bu nisbette eksilmiştir.

İdarenin köylüler için paketi dört ve şehir ve kasabalar için altı kuruş üzerinden sigara imal ve satışa çıkardığı eylül ayı ile onu takip eden aylar zarfında satış kilo itibarile yükselmiş ve fazla satış miktarı vasatî olarak yüzde otuzu bulmuştur.

Fiat tenzilâtının tevhit ettiği hasulât noksanı kısmen bu fazla satışlarla ve kısmen de stokların hakikî fiatlarına ircaı üzerine telâfi edilmiştir. Bu muamele ka-

çakla melûf olan müstehliklerin mühim bir kısmının inhisar mamulâtını istihlâke başladıklarını göstermek itibarile mucibi memnuniyet olmakla beraber satışların artması ile memlekette tütün mahsulünün idare tarafından daha fazla miktarda satın alınmasını intaç etmek noktasından da faydalıdır. Bundan maada ucuz sigara çıkarılmadığı aylarda satış vasafî fiyatının mütemadiyen düşmesinden istidlâl olunacağı veçhile ucuz sigara tedbirine müracaat edilmeseydi netice Hazine için daha zararlı olacaktı.

Bu umumî mülâhazatımızı arzyledikten sonra bütçe kanun lâyihası üzerinde encümenimizce yapılan tetkikatın neticesini arzedeceğiz:

Teklif lâyihasının 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16 ve 17 nci maddelerini teşkil eden hükümler daimî mahiyeti haiz oldukları cihetle bunların bütçe lâyihasından tefriki ile ayrı bir lâyiha halinde Yüksek Heyetin tasvibine arzı kararlaştırılmıştır.

Teklif lâyihasından bütçe lâyihasında bırakılan maddeler hakkındaki esbabı mucibemiz aşağıda gösterilmiştir:

Birinci madde — Bu maddede işaret edilen (A) cetveli idarenin masraf tertipleri hakkındaki tekliflerini ihtiva etmektedir. Bu tertipler için teklif olunan tahsisat miktarları encümenimizce birer birer tetkike tâbi tutulmuş ve 10, 11 ve 12 nci fasıllardan maada fasıllarla teklif olunan tahsisatlar, hizmetlerin icaplarına göre hesap edilmiş oldukları hakkında verilen izahat üzerine aynen kabul olunmuştur.

Sergilere iştirak ve propağanda masrafı olarak 10 uncu faslın 4 üncü maddesinde istenilen 100 000 liralık tahsisat üzerinde tevakkuf edilmiştir. İdarenin mamulâtı itibarile memleket haricinde yapacağı propağandanın faydaları aşikâr ise de büyük fedakârlıklar ihtiyarına mütevakkıf olan bu işin bir takım kavait ve merasime tâbi resmî bir teşkilât tarafından yapılamayacağı ve bu husus için tam manasile hususî şeraite tâbi bir teşekküle vücut verilmek üzere tetkikat yapılmakta olduğu anlaşıldığından bu tetkikatın hitamile mevzubalı teşekküle vücut verilinceye kadar eski vaziyetin muhafazası münasip görülmüş ve bu sebeple teklif miktarı 1932 bütçesindeki tahsisat miktarı derecesinde kabul edilerek fasıldan 80 000 lira tenzil edilmiştir.

Inhisar memurlarının âtilerini temin etmek üzere tasarruf sandığına yapılacak muavenet ve çalışanlara mükâfat vermek için istenilen 159 000 liralık tahsisat üzerinde dahi tevakkuf edilmiştir. Bu tahsisat hakkında bütçe lâyihasında teklif olunan 8 inci madde ile inhisarlar idaresi hasılatı safiyesinin yüzde yarımı nisbetinde bir meblâğın her sene bütçelerine konulup bundan üçte ikisinin memurların tasarruf sandığına sermaye olarak tefriki ve üçte birinin dahi emsaline nisbetle fazla gayretleri görülen memurlara ikramiye olarak tevzii derpiş edilmiştir. Encümenimiz Devlet memurlarına verilen hukuk ve teminattan ve tekaüt hakkından mahrum olan inhisar idareleri memurlarından idare hizmetinden çekildikleri takdirde kendilerine veya vefatlarında ailelerine bir yardımda bulunmağı esas itibarile çok yerinde bulmakla beraber Hükûmetin yardımı ile teşekkül edecek olan tasarruf sandıklarının sureti idaresine ait esasların bir kanun ile tayin edilmesini zarurî görmüş ve istenilen tahsisattan 50 000 lirasını memurlar ikramiyesine tefrik

ederek 100 000 lirasını da tasarruf sandığına muavenet olarak kabul eylemekle beraber bu tahsisatın istimalini yapılacak kanununa tâbi kalmasını kararlaştırmıştır. Bu sebeple Hükûmet teklifinin 8 inci maddesi tayyedilmiştir.

İkinci madde — Bu maddede işaret edilen (B) cetveli idarenin varidat tertipleri hakkındaki tekliflerini ihtiva eylemektedir. Encümenimiz bu cetvelde dahil varidat fasılları üzerinde ayrı ayrı tetkikat yapmış ve muhtelif varidatın 1932 senesinin dokuz aylık seyrini göz önünde tutarak teklif olunan miktarları aynen kabul eylemiştir.

Üçüncü madde - Bu maddede işaret edilen (C) cetveli, idare teşkilâtında 1933 malî senesi zarfında kullanılacak memur ve müstahdemlerin kadrolarını ihtiva etmektedir. Tevhit dolayısıyla yapılan teşkilât neticesinde her üç idareden 1932 kadrolarına nazaran 658 memur ve müstahdem tasarruf edilmiş olduğu anlaşılmış ve vücade getirilen teşkilâtın tatbikat neticesinde eksik veya fazlalıklarını tetkike meydan bırakmak için teklif olunan kadrolar bu sene için aynen kabul edilmiştir.

Dördüncü madde — Bu madde yukarıda umumî maruzatımız arasında izah olunan esbabı mucibeye binaen encümenimizce lâyhaya ilâve olunmuştur.

Beşinci madde — Bu madde ibareye ait bazı tadilâtlarla kabul edilmiştir.

Altıncı madde — Bu madde inhisar altında bulunan kibrit, çakmak ve çakmak taşıle oyun kâğıdına ait kaçakların muhbir ve musadirlerine 1918 numaralı kanun mucibince verilecek ikramiyelerin ve işbu kaçaklara müteallik davaların takip ve muhakemeleri için ihtiyar olunacak masrafların inhisarlar umum müdürlüğü bütçesi tertiplerinden tesviyesini temin için encümenimizce lâyhaya ilâve edilmiştir.

Yedinci madde — Bu madde tütün ve ispirto inhisar idarelerinin 1932 bütçelerindeki beşinci maddelerin aynı olup yazılış tarzı değiştirilmek suretile kabul edilmiştir.

Sekizinci madde — Teklif vechile kabul edilmiştir.

Dokuzuncu madde — Hükûmetin teklif eylediği 19 uncu madde ile yapılması istenen işler arasındaki ambarların yeniden inşasından ise gayrimenkullerin hali hazır vaziyetleri itibarile idarenin lüzüm göreceği yerlerde satın alınmak suretile temini daha faydalı görülmüş ve Çamaltı memlâhasının yükletme ve boşaltma işlerinde kullanılmak üzere icap eden nakil vasıtalarının satın alınabilmesi için maddeye ayrı bir fıkra ilâve edilerek tahsisat miktarı 950 000 liraya çıkarılmak suretile madde tadilen kabul edilmiştir.

Hükümleri daimî mahiyeti haiz oldukları cihetle bütçe lâyhısından çıkarılarak ayrı bir lâyhada toplandığı yukarıda arzolunan maddelerin esbabı mucibelerine gelince:

Bunlardan, lâyihanın 1,2,3,4,5,8 ve 10 uncu numaralarını teşkil eden maddeler Hükûmet teklifinin 4, 10, 11, 12, 14, 16 ve 17 inci maddelerine mütenazır olup bir kısmı esasen 1932 bütçelerinde de mevcut bulunduğundan ibareye ait bazı tadilâtlarla kabul edilmişlerdir.

Lâyihamın altıncı maddesini teşkil eden Hükûmet teklifinin on üçüncü maddesi 1932 tütün ve müskirat bütçeleri kanunlarında mevcut bir hükmü tekrardan ibaret olup tatbikatta müşkülâtı mucip olduğu anlaşılan ikinci fıkrasının kaldırılması suretile kabul edilmiştir.

Lâyihamın yedinci maddesi Tuz inhisar idaresinden İnhisar umum müdürlüğüne alınan maaslı memurlar hakkında yapılacak muameleye dair olup bu bapta Hükûmetin esbabı mucibesinde gösterilen mütelea encümenimizce de varit görülmüş ve madde tatbikat itibarile hatıra gelen mahzurları karşılayacak bir şekilde yeniden yazılarak kabul edilmiştir.

Satış depolarındaki tuzların satış fiyatlarını bir miktar indirerek ahalinin tuza olan ihtiyaçlarını daha ucuz ve daha kolaylıkla temin edebilmeleri için memlâhalar da tuzun beher kilosuna için tayin olunan altı kuruşa bütçeye dahil satış masrafları hariç olarak yalnız nakliye ve sigorta masrafları ilâve edilmek suretile ambarlardaki tuz satış fiyatının tayin edilmesi hakkında Hükûmet teklifinin 9 uncu maddesi münasebetile yazılan esbabı mucibe nazarı dikkate alınmakla beraber yüksek fiatla ambarlarda birikip kalmış olma tuzların da satışını temin için maddeye ayrıca bir fıkra ilâvesi kararlaştırılmış ve tadilen hazırlanan şekil 9 uncu madde olarak tesbit edilmiştir.

790 numaralı ispirto ve ispirtolu içkiler inhisarı kanununun 29 uncu maddesinde bu inhisarın safi hasılâtından yüzde onunun hususî idarelere ve yüzde beşinin dahi Tayyare cemiyetine terk olunacağı yazılıdır. İnhisarların tevhidini üzerine bunların bilûnum memur ve müstahdemleri ücretleriyle sair bütçe dahili masrafları 1933 malî senesinden itibaren birleşmiş olmasına göre artık yalnız müskirat inhisarından temin olunan safi hasılâtın miktarını tesbite imkân kalmadığından bu hisselerin tefriki için bundan böyle inhisarlar idaresinin varidat bütçesinde görülen müskirat satış kârının (yani maas ve idare masrafları tenzil olunmaksızın) esas ittihazı zarureti hâsıl olmuştur.

Bu bapta alınan malûmata göre şimdiye kadar müskirat safi hasılâtından % 10 ve % 5 nisbetinde hususî idarelere ve Tayyare cemiyetine terk olunan hisselerin müskiratın satış kârına göre hesap olundukta bu nisbetin % 9 ve % 4 1/2 radde-sinde bulunduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple 1933 senesinden itibaren bu hisselerin müskirat satış kârlarının % 9 ve % 4 1/2 nisbeti üzerinden hesap ve tesviye edilmesi muvafık görülerek Hükûmet teklifinin 11 inci maddesinde tayin edilen nisbetlerin bu esas dairesinde tadili zarurî görülmüştür.

Yapılan dört senelik hesaplara göre balâda arzedilen 9 ve 4 1/2 nisbetleri evvelki on ve beş nisbetinden daha fazla hisse tefrikını icap etirdiği teayyün etmiştir.

Yukarıdanberi arz ve izah eylediğimiz şekilde yeniden yazılan maddeleri ihtiva ederek hazırlanmış olan iki adet kanun lâyihasını umumî heyetin yüksek tasvibi-ne arz ederiz.

Reis	M. M.				
Gümüşane	Bursa	Aksaray	Çorum	Elâziz	Erzurum
H. Fehmi	Dr. Galip	A. Süreyya	Mustafa	H. Tahsin	Aziz
Giresun	İstanbul	Isparta	Kayseri	Kırklareli	Sivas
Kâzım	Sadettin	Mükerrem	A. Hilmi	M. Nahit	M. Remzi
Sivas	Yozgat				
Rasim	S. Sırrı				

İnhisarlar umum müdürlüğü 1933 malî senesi bütçe kanunu lâyihası

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

MADDE 1 — İnhisarlar idaresinin 1933 malî senesi masrafları için merbut «A» işaretli cetvelde gösterildiği üzere 7 480 302 liralık tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — İnhisarlar idaresi 1933 malî senesi varidatı merbut «B» işaretli cetvelde gösterildiği üzere 40 000 000 lira tahmin edilmiştir.

MADDE 3 — İnhisarlar idaresinin daimî memur ve müstahdemlerle nakil vasıtaları kadrosu merbut «C» işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 9 — Görülecek lüzuma göre imalâtın tezyidi ve satış teşkilâtının tevsi için ilâveten istihdam edilecek memurların ücretleri bütçenin ücret fasıllarındaki tasarruftan temin olunur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

MADDE 1 — İnhisarlar idaresi 1933 malî senesi masrafları için merbut (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 7 390 412 liralık tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Aynen kabul.

MADDE 3 — Aynen kabul.

MADDE 4 — 1932 senesi tütün inhisarı bütçe kanununun beşinci maddesi mucibince yaprak tütün kıymetlerinin kemmiyet ve keyfiyetlerindeki tahavvülün tesbiti ve bunların 1930 rayicine ircaı dolayısıyla 1930 ve daha evvelki seneler mahsulü tütünlerin 1932 senesi iptidasında taayyün eden kıymetlerinden hali hazır rayice göre ayrıca yüzde on fark tenzil ve mütedavil sermaye bu veçhile tesbit edilerek 1932 blâncosu işbu esas üzerine tanzim olunur. Tütün inhisarı için bütçe kanunlarıyla tesbit olunan sermayenin fazlasıyla 1932 ve daha sonraki seneler muhammenatına göre tebeyyün edecek varidatı safiye fazlaları bu tenzilâta karşılık tutulur.

MADDE 5 — İmalâtın tezyidi ve satış teşkilâtının tevsi için ilâveten istihdamına lüzum görülecek memur ve müstahdemlerin ücretleri bütçenin ücret fasıllarındaki tasarruftan temin olunur.

MADDE 6 — İnhisar altında bulunan oyun kâğıdı, kibrit, çakmak ve çakmak taşı kaçakçılığından dolayı 1918 numaralı kanun mucibince verilecek ikramiyelerle bu suçlara ait davaların muhakeme ve saire masrafları bütçenin taallûk ettiği fasıllarından tesviye olunur.

MADDE 15 — İnhisarlar idaresinin mülhak bütçesi bulunmayan 1930 senesi ile daha evvelki seneler hizmetlerine ait olan borçlar seneleri bütçelerinde tahsisat bakiyesi aranılmaksızın bütçenin eski sene borçları faslından tesviye olunur. Bu fasıldaki muhassasat ile muhakeme masarifi ve 1918 numaralı kanun mucibince muhbir ve musadirlara verilecek olan ikramiyelere tahsisat kâfi gelmediği takdirde ilâveten sarfına lüzum görülecek mebalîğ için muhasebei umumiye kanununun 48 inci maddesi hükmü cereyan eder.

MADDE 18 — Sergilere iştirak ve propaganda masarifi namile bütçeye mevzu tahsisatın sureti sarfı ve evrakı müsbitesinin ilzarı mütedavil sermayeye dahil masraflar hakkındaki usullere tâbidir.

MADDE 19 — Fabrika ve memlâhalar da yapılacak inşaat ve tesisat ile idare ve zürra malı tüttünler için şeraiti fenniyyeye muvafık ambarlar vücade getirmek ve gelecek seneler masraf bütçelerinden kapatılmak üzere inhisarlar idaresinin mütedavil sermayesinden 650 000 liraya kadar sarfiyat icrasına Gümrük ve İnhisarlar vekâleti mezundur.

MADDE 8 — İnhisarlar idaresi hasılatı safiyesinin yüzde yarımı nisbetinde bir meblâğ her sene bütçeye ithalen iki sülüsü memurların tasarruf sandığına sermaye olarak tefrik ve bir sülüsü emsaline nisbetle fazla sâyü gayreti görülen memurlara mükâfaten tevzi ve 1933 bütçesinin faslı mahsusuna mevzu 159 000 lira tahsisat bu uğurda sarfolunur.

MADDE 20 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — İnhisar idarelerinin mülhak bütçesi bulunmayan 1930 ve daha evvelki seneler hizmetlerine ait olan borçları seneleri bütçelerinde karşılığı aranmaksızın işbu bütçenin eski sene borçları faslından tesviye olunur. Bu fasıldaki muhassasat ile muhakeme masarifi ve 1918 numaralı kanun mucibince muhbir ve musadirlere verilecek olan ikramiyelere tahsisat kâfi gelmediği takdirde ilâveten sarfına lüzum görülecek mebalîğ için muhasebei umumiye kanununun 48 inci maddesi hükmü cereyan eder.

MADDE 8 — Aynen kabul.

MADDE 9 — Fabrika ve memlâhalar da yapılacak inşaat ve tesisat (makinelere dahil) ile idare ve zürra malı tüttünler için şeraiti fenniyyeye muvafık ambarlar mubayaa ve inşası ve Çamaltı memlâhasında kullanılmak üzere nakil vasıtaları mubayaası için gelecek seneler masraf bütçelerinden kapatılmak üzere inhisarlar idaresinin mütedavil sermayesinden 950 000 liraya kadar sarfiyat icrasına Gümrük ve inhisarlar vekâleti mezundur. Alınacak nakil vasıtaları (C) cetvelindeki kadroya ilâve olunur.

MADDE 10 — Aynen kabul

MADDE 21 — Bu kanunun hükmünü icraya Gümrük ve inhisarlar vekili memurdur.

27 - II - 1933

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İsmet Yusuf Kemal Zekâi Ş. Kaya
Ha. V. V. Mal. V. Mf. V.
Ş. Kaya M. Abdülhalik Dr. Reşit Galip
Na. V. İk. V. S. İ. M. V.
Hilmi M. Celâl Dr. Refik
G. İ. V. Zr. V.
Ali Rana Muhlis

MADDE 11 — Aynen kabul

Bütçe lâyihasından tefrik edilen maddeler

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

MADDE 4 — İnhisarlar idaresince satın alınacak iptidaî maddelerle idarenin inhisarı altında bulunan ecnebi maddelerin bedelleri fabrika ve imalâthane ve yaprak tütün deposu ve memlâhaların ve nakliye vesaitinin levazımı ve bilûmum işletme ve idare masrafları ve bunların demirbaş eşya ve mefruşat ile makine ve alât ve edevatının yedek aksamı bedeli ve tamir masrafları, amele ücretleri, inhisar mamulâtının muhafazaları ile nakliye masrafları, satış aidatı idare malı menkul ve gayrimenkul kıymetlerin itfa bedelleri ve bilûmum sigorta ücretleri ve bütçeye dahil olmayan sair her nevi işletme masrafları için 1660 numaralı kanunun 6 ncı maddesi mucibince « 25 000 000 » liraya kadar mütedavil sermaye kabul olunmuştur.

MADDE 16 — İnhisarlar idaresinin kira ile tutacağı binalar için lüzumu halinde üç seneye kadar mukavele aktedebilir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

İnhisarların idaresi hakkındaki 1660 numaralı kanuna müzeyyel kanun lâyihası

MADDE 1 — İnhisarlar idaresince satın alınacak iptidaî maddelerle idarenin inhisarı altında bulunan ecnebi maddelerin bedelleri fabrika, imalâthane, memlâha ve yaprak tütün depolar ile nakliye vesaitinin levazımı ve bilûmum işletme ve idare masrafları ve bunların demirbaş eşya ve mefruşat ile makine ve alât ve edevatının yedek aksamı bedeli ve tamir masrafları, amele ücretleri, inhisar mamulâtının muhafazaları ile nakliye masrafları, satış aidatı, menkul, gayrimenkul kıymetlerin itfa bedelleri ve bilûmum sigorta ücretleri ve bütçeye dahil olmayan sair her nevi işletme masrafları için 25 000 000 liraya kadar mütedavil sermaye kabul olunmuştur.

MADDE 2 — İnhisarlar idaresi kira ile tutacağı binalar için lüzumu halinde üç seneye kadar mukavele aktedebilir.

MADDE 17 — Türkiye dahilinde inhisarlar mamulâtını satanlara esasları Gümrük ve inhisarlar vekâletince tesbit olunacak teminat mukabilinde veresiye satış icrası caizdir.

MADDE 11 — Vazifelerinin mahiyeti icabı olarak mesai saatleri haricinde çalıştırılmalarına Umum müdürlükçe lüzum görülecek imalât ve sevkiyat ve satış memur ve müstahdemlerine işin taallûk ettiği masraf hesabından munzam ücret verilebilir.

MADDE 12 — Daimî memur ve müstahdemlerden vefat edenlerin teçhiz ve tekfin masrafları için ücret tertiplerindeki tasarruftan ailelerine bir aylık ücret miktarında muavenet yapılır.

MADDE 13 — Vazifelerine nihayet verilecek memur ve daimî müstahdemlere 1935 numaralı kanun mucibince verilecek tazminat bütçenin bilûmum ücret tertiplerinden tesviye olunur.

Açıkta kalıpta tazminat almış olanlardan muvazenei umumiye, mülhak, hususî ve belediye bütçelerine dahil bulunan teşiklâta vazife alanlar eski vazifelerinden infikâk tarihile yeni vazifelerine mübaşeret tarihi arasında açıkta geçecek her aya mukabil yalnız yarım aylık tazminata istihkak kazanırlar. Aldıkları tazminatın üst tarafını iade etmekle mükellef tutulurlar. Açıkta geçen müddetlerin on beş günden fazla olan kesirleri tam ay itibar olunur.

MADDE 7 — Maaşla müstahdem tuz memurlarının maaşları 1 haziran 1933 tarihinden itibaren ücrete tahvil olunarak haklarında idarenin diğer ücretli memurları gibi muamele ifa olunacaktır. Ancak bu kabîl memurlardan mezkûr tarihte maaşlı hizmetleri 15 sene ve daha ziyadeye baliğ olanların tekaüt hakları baki olup tekaüt müddetlerini ikmal veya tekaütlüğe istihkak kespettiklerinde 31 mayıs 1933 tarihinde ve vekâlet emrinde bulunanlar ile işten

MADDE 3 — İnhisarlar mamulâtını satanlara esasları Gümrük ve inhisarlar vekâletince tesbit olunacak teminat mukabilinde veresiye satış icrası caizdir.

MADDE 4 — İnhisarlar idaresinde vazifelerinin mahiyeti icabı olarak mesai saatleri haricinde çalıştırılmalarına lüzum görülecek imalât, sevkiyat ve satış memur ve müstahdemlerine işin taallûk ettiği masraf hesabından munzam ücret verilebilir.

MADDE 5 — İnhisarlar idaresi memur ve müstahdemlerinden vefat edenlerin teçhiz ve tekfin masrafları için ücret tertiplerindeki tasarrufattan ailelerine bir aylık ücret miktarında muavenet yapılır.

MADDE 6 — Vazifelerine nihayet verilecek memur ve müstahdemlere 1935 numaralı kanun mucibince verilecek tazminat bütçenin ücret tertipleri tasarrufatından tesviye olunur.

MADDE 7 — Maaşla müstahdem tuz memurlarının maaşları 1 haziran 1933 tarihinden itibaren ücrete tahvil olunarak haklarında idarenin diğer ücretli memurları gibi muamele ifa ve aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

(A) 1 haziran 1933 tarihinde maaşlı hizmetleri 15 seneyi doldurmuş olanların bu tarihten sonra ücretle istihdam edilecekleri müddet tekaüt hesabında sayılıp 31 mayıs 1933 tarihinde aldıkları maaş üzerinden 1683 nu-

menedilmiş olanlara en son sene aldıkları maaş miktarına göre tekaüt kanunu mucibince tekaüt maaşı tahsis olunur. Şimdiye kadar tahsis edilmiş ve bundan sonra tahsis olunacak tekaüt maaşları umumî bütçeden tesviye olunur. Maaşlı hizmet müddetleri 15 seneden noksan olanların İnhisarlar idaresindeki hizmetleri 1 haziran 1933 ten itibaren tekaüt müddetlerine ithal olunmaz. Bu kabîl memurlardan arzu edenlere sene kesirleri tam sayılmak üzere maaşlı memuriyette buldukları beher sene için iki aslî maaş hesabı ile ikramiye verilerek tekaüt hakları kesilir.

MADDE 10 — İnhisarlar idaresi lehinde intaç edilen davalardan dolayı hükme rapt ve tahsil olunan vekâlet ücretleri Devlet davalarını intaç eden avukat ve saireye verilecek vekâlet ücreti hakkındaki 4 - II - 1929 tarihli ve 1389 numaralı kanuna tevfikan müstehaklarına bütçenin masarifi muhakeme tertibinden tesviye olunur.

MADDE 5 — 3 mart 1341 tarihli ve 575 numaralı kanunla tuzun beher kilosu için tayin olunan «6» kuruşa bütçeye dahil satış masrafları hariç olarak yalnız nakliye ve sigorta masraf-

maralı kanuna tevfikan tekaüt maaşları tahsis olunur.

(B) Maaşlı hizmetleri 15 seneyi doldurmuş olanların bu tarihten sonraki ücretli hizmetleri tekaüt hesabında sayılmaz. Bunlardan arzu edenlere sene kesirleri tam sayılmak üzere filen maaşlı memuriyette geçen her sene için iki aslî maaş hesabı ile tazminat verilir. Bu yolda tazminat alanların tekaüt hakları sakıt olur.

(C) 1 haziran 1933 tarihinde vekâlet emrinde veya işten el çektirilmiş vaziyette bulunanlardan tekrar idare hizmetine alınacakları hakkında son aldıkları memuriyet maaşlarına ve hizmet müddetlerine göre yukarıki fıkralar hükümleri tatbik olunur. Bunlardan idare hizmetine alınmasına lüzum ve ihtiyaç görülmeyenlerden tekaüt müddetini ikmal edenler tekaüde sevk ve ikmal etmeyenlere sene kesirleri tam sayılmak üzere her filî hizmet senesi için iki aslî maaş verilerek alâkaları kesilir ve tekaüt hakları kalmaz.

(D) 1 haziran 1933 tarihinden sonra ücretli hizmette devam eden (A) fıkrasında yazılı memurlardan idarece hizmetlerine nihayet verilecekleri hakkında (C) fıkrası hükmü tatbik olunur.

(E) Şimdiye kadar tahsis edilmiş olanlarla bundan sonra tahsis edilecek tekaüt maaşları umumî bütçeden tesviye edilir.

MADDE 8 — İnhisarlar idaresi lehinde intaç edilen davalardan dolayı hükme rapt ve tahsil olunan vekâlet ücretleri Devlet davalarını intaç eden avukat ve saireye verilecek vekâlet ücreti hakkındaki 4 - II - 1929 tarih ve 1389 numaralı kanuna tevfikan müstahiklerine bütçenin masarifi muhakeme tertibinden tesviye olunur.

MADDE 9 — Ambarlarda tuzun satış fiyatının tesbitine dair olan 24 - XII - 1333 tarihli kanunun 2 nci maddesinde yazılı masraflardan yalnız nakliye ve sigorta masrafları mem-

ları ilâve edilmek suretile ambarlarda tuzun satış fiatı tespit olunacaktır.

MADDE 14 — İnhisarlar idaresi Çamaltı memlâhasının tahmil ve tahliye işlerini bizzat idare etmek hususunda serbesttir.

MADDE 6 — İspirto ve ispirotolu içkiler inhisarı hakkındaki «790» numaralı kanunun «29» uncu maddesi mucibince hasılatı safiyeden idarei hususiyelere ve Tayyare cemiyetine terkedilmiş olan hisseler 1933 malî senesinden itibaren ispirto ve ispirotolu içkilerin satış kârı « bütçe dahili masraflar hariç » üzerinden hesap olunarak bu satış kârının % 8 i idarei hususiyelere ve % 4 ü Tayyare cemiyetine tahsis ve hasılatı safiyeden tefrik olunarak nâzım varidat ve masraf olarak bütçeye ithalen tesviye olunacaktır.

lâhaldaki kanunî fiata ilâve olunmak suretile ambarların tuz satış fiatı tesbit olunur. Bu kanunun neşri tarihinde ambarlarda mevcut bulunan tuzların fiatları dahi bu esasa ve 1933 senesindeki nakliye rayicine göre ta-dil olunarak satılır.

MADDE 10 — İnhisarlar idaresi Çamaltı memlâhasının yükletme ve boşaltma işlerini kendi vesaitile idareye mezundur.

MADDE 11 — İspirto ve ispirotolu içkiler inhisarı hakkındaki 790 numaralı kanunun 29 uncu maddesi mucibince hasılatı safiyeden idarei hususiyelere ve Tayyare cemiyetine terkedilmiş olan hisseler 1933 malî senesinden itibaren ispirto ve ispirotolu içkilerin satış kârı üzerinden hesap olunarak bu satış kârının % 9 u idarei hususiyelere ve % 4,5 ü Tayyare cemiyetine tahsis ve tesviye ile nâzım varidat ve masraf hesaplarında bütçeye lâhika olarak gösterilir.

MADDE 12 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

MADDE 13 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

A - CETVELİ

Fasıl	Madde	Muhassasatın nevi	1933 senesi için	
			Hükümetçe talep edilen	Encümenec kabul edilen
1		Ücretler		
	1	Umum müdür	7 200	7 200
	2	Murakipler ve kalemi	33 240	33 240
	3	Memurlar ve müstahdemler	3 381 420	3 381 420
	4	1683 numaralı kanunun 58 inci maddesi mu- cibince verilecek tekaüt ikramiyesi	10 000	10 000
		Fasıl yekûnu	3 431 860	3 431 860
2		Merkez ve mülhakat masrafları		
	1	İdarehane ve satış depoları kirası	175 000	175 000
	2	Memurlar harcırahı	100 000	100 000
	3	Müfettişler harcırahı	40 000	40 000
	4	Muhakeme masrafı	80 000	80 000
	5	Ücretli mükâleme, muhabere	15 000	15 000
	6	Akçe nakliyesi	55 000	55 000
	7	Melbusat	8 000	8 000
	8	İdare masarifi	225 000	225 000
		Fasıl yekûnu	698 000	698 000
3		Kurs masrafları		
	1	Tedris ücreti	7 500	7 500
	2	Talebinin yol ve ikamet masrafı	30 000	30 000
	3	Müteferrik masarifi	500	500
		Fasıl yekûnu	38 000	38 000
4		Tecrübe, ıslah ve mücadele masrafları		
	1	Fennî tecrübeler masarifi	37 500	37 500
	2	Hastalıklarla mücadele	16 000	16 000
		Fasıl yekûnu	53 500	53 500
5		Takibat ve tütün ziraati masrafları		
	1	Ziraat ve tahrir masarifi	150 000	150 000
	2	Emanet ambarlar masarifi	160 000	160 000

Fasıl	Madde	Muhassasatın nev'i	1933 senesi için	
			Hükümetçe talep edilen	Eneümence kabul edilen
	3	Bilûmum takip memurlarile kaçak maddelerin masarifi	200 000	200 000
	4	Kaçak mücadele masarifi	20 000	20 000
		Fasıl yekûnu	530 000	530 000
6		Kaçak ihbariye ve ikramiyesi	100 000	100 000
7		Sabit kıymetler masarifi		
	1	İnşaat ve tamirat	200 000	200 000
	2	Makineler ve teferruatı	50 000	50 000
	3	İdarehane demirbaşlarile mefruşatı	20 000	20 000
	4	Vesaiti nakliye mubayaat ve tecdidı	43 000	43 000
		Fasıl yekûnu	313 000	313 000
8		Depo, imalâthane ve fabrika memurları ücreti		
	1	Yaprak tütün depo ve imalâthaneleri memur ve müstahdemleri	541 020	541 020
	2	Tütün fabrika ve atelyeleri memur ve müstahdemleri	331 500	331 500
	3	Müskirat fabrika ve imalâthaneleri memur ve müstahdemleri	83 100	83 100
	4	Memlâhalar memur ve müstahdemleri	153 960	153 960
	5	Yaprak tütün depo ve imalâthaneleri ile fabrikalar kirası	140 000	140 000
	6	Kazazede ameleye ve çocuk yuvalarına yardım	30 000	30 000
		Fasıl yekûnu	1 279 580	1 279 580
9		Enebi mütehassıslar ücretleriyle harcırahları	48 800	48 800
10		Muhtelif masraflar		
	1	Sarapçılara verilecek ikramiye	5 000	5 000
	2	İnbik mubayaası	3 000	3 000
	3	Hayır müesseselerine yardım	11 500	11 500
	4	Sergilere iştirak ve propağanda	100 000	20 000
		Fasıl yekûnu	119 500	39 500

Fasıl	Madde	Muhassasatın nev'i	1933 senesi için	
			Hükümetçe talep edilen	Encümence kabul edilen
11		Memurlar ikramiyesi		50 000
12		Tasarruf sandığına muavenet (kanunu mahsusuna tevfikân istimal edilecektir)	159 000	100 000
13		Reddiyat	10 000	10 000
14		Eski seneler borçları		
	1	Eski seneler borçları	30 000	30 000
	2	Geçen sene borçları	50 000	50 000
		Fasıl yekûnu	80 000	80 000
15		Fevkalâde masraflar		
	1	Yaprak tütün ambarlarının tathir masarifi	150 000	150 000
	2	Maltepedeki tecrübegâh mubayaa bedel ve masarifi	50 000	50 000
	3	Sunî fermantasyon tecrübeleri masarifi	25 000	25 000
	4	Müskirat fabrikaları inşaat ve tesisat masarifi	280 000	280 000
	5	Tuz memurlarının bir defalık tazminatı	40 000	40 000
		Fasıl yekûnu	545 000	545 000
16		1715 numaralı kanunun 8 inci maddesi mucibince Cümhuriyet merkez bankasına verilecek itfa karşılığı	74 062	73 172
		UMUMİ YEKÛN	7 480 302	7 390 412

B - CETVELİ

Fasıl	Madde	Varidatın nev'i	1933 senesi için	
			Hükümetçe tahmin edilen	Encümençe tahmin edilen
1	Satış kârı			
	1 Tütün	24 800 000	24 800 000	
	2 Müskirat	6 000 000	6 000 000	
	3 Tuz	8 150 000	8 150 000	
	Fasıl yekûnu	38 950 000	38 950 000	
2	Muhtelif rûsum			
	1 Tütün beyiye resmi	50 000	50 000	
	2 Müskirat beyiye resmi	140 000	140 000	
	3 Bira resmi	340 000	340 000	
	4 Yerli şarap resmi	135 000	135 000	
	5 Hariçten gelen müskirat ve itriyat resmi	5 000	5 000	
	Fasıl yekûnu	670 000	670 000	
3	Para cezaları	160 000	160 000	
4	Muhtelif hasılat	180 000	180 000	
5	İstirdat	40 000	40 000	
	UMUMİ YEKÛN	40 000 000	40 000 000	

C - CETVELİ

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
<i>İdarei merkeziye memurları</i>		
Umum müdür	1	600
» » muavini	2	500
» » »	1	400
Başmurakıp	1	400
Murakıp	2	300
»	4	250
Kalem şefi	1	200
Masa âmiri	1	150
Tetkik memuru	1	100
» »	1	90
Kâtip ve mukayyit	1	90
» »	1	80
»	1	60
Şube müdürü	2	500
» »	1	400
» »	2	350
» »	5	300
» »	1	275
» »	2	250
» »	2	225
» »	2	200
» » muavini	1	300
» » »	2	275
» » »	1	250
» » »	4	225
» » »	7	200
» » »	1	175
» » »	1	150
Müfettiş	3	250
»	4	225
»	6	200
»	6	175
»	6	150
Müfettiş muavini	12	125
Mubayaat komisyonu azası	2	250
Merkez muhasibi mesulü	1	250
Hesap murakıbbı	2	175
» »	2	150
Matbaa müdürü	1	200
Makina mühendisi	2	300
Serveznedar	1	200
» muavini	1	150
Veznedar	2	125
»	1	100

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
Başkimyager	1	200
Kontör (Muaddit)	1	180
»	1	150
Fen müfettişi	1	150
» » muavini	1	100
Piyasa muhakkiki	1	150
Kısım âmiri	2	175
» »	20	150
» »	3	140
Masa âmiri	40	125
» »	2	110
» »	36	100
Kimyager muavini	2	100
Ambar muhasibi	1	100
Mühendis ve fen memuru	2	150
Fen memuru	1	150
» »	6	125
» »	2	120
» »	7	100
» »	2	90
» » muavini	5	80
» » namzedi	2	60
Mutemet	1	75
Kaçak istihbarat memuru	2	100
» » »	2	80
Memur	1	100
»	71	90
»	39	80
»	52	75
»	1	70
»	58	60
»	3	50
	<u>473</u>	

İdarci merkeziye müstahdemleri

Avukat	1	200
»	1	150
Doktor	1	125
Telefoncu	1	75
»	1	60
Ustabaşı (ziraat fen)	2	60
Gece bekçisi	12	50
Vineç memuru	1	80
Kantarçı, bekçi, kapıcı	6	40
Gündüz bekçisi	2	30
Postacı, kapıcı, odacı, saire muhtelif	62	2500
	<u>90</u>	

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
<i>Mülhakat memurları</i>		
Başmüdür	3	300
»	5	275
»	7	250
»	6	225
» muavini	1	225
» »	1	200
» »	10	175
Müstakil ve mülhak müdür	1	200
» »	9	175
» »	22	150
» »	39	125
Başmemur	30	100
İdare memuru	148	90
» »	123	80
» »	17	75
» »	34	70
» »	21	60
Satış memuru	32	60
» »	6	50
Muhasibi mesul	3	175
» »	16	150
» »	14	125
» »	2	100
Veznedar	1	150
»	3	125
Muhasip ve veznedar	24	100
» »	61	90
» »	21	80
» »	5	75
» »	2	60
Hesap kontrolörü	10	150
Şube müdürü	2	200
» âmiri	19	150
» ve masa âmiri	26	125
» » »	3	120
» » »	2	110
» » »	59	100
Şube âmir ve memuru	142	90
» » »	152	80
» » »	188	75
» » »	54	70
» » »	373	60
» » »	64	50
Tahrir kontrol memuru	11	60
» » »	186	50

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
Satış depo müdürü	2	150
» » »	4	125
» » »	6	100
Satış deposu müfettişi	1	150
İstanbul kontrolörü	3	125
İmalât, kimyager, fen, kontrol, bandrol memuru	1	175
» » » » » »	1	150
» » » » » »	2	125
» » » » » »	3	110
» » » » » »	15	100
» » » » » »	1	90
» » » » » »	14	80
» » » » » »	10	75
» » » » » »	2	70
» » » » » »	12	60
	<u>2035</u>	

Mülhakat müstahdemleri

Avukat	4	150
»	4	125
»	3	100
»	6	80
»	6	70
»	19	60
»	9	50
Takip memuru	1	75
» »	12	70
» » z	68	60
» »	49	50
» »	66	45
» »	429	40
» »	2	35
Muhtelif müstahdemin	2	50
» »	1	45
» »	38	40
» »	5	35
» »	204	30
» »	167	25
» »	401	20
Kantarcı	9	50
»	5	45
»	76	40
»	13	30
»	36	25
»	9	20
Kantar kâtibi	8	50
» »	1	45

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
Telefoncu	1	40
Kaloriferci	1	70
»	1	40
	<u>1656</u>	

Tütün fabrika ve atelyeleri memurları

Müdür	1	400
»	2	250
»	1	200
Makina şube müdürü	1	300
Müdür muavini	1	200
Kontrolör	1	175
»	3	150
»	1	125
Muhasebe müdürü	1	175
»	2	150
»	1	125
Kutu atelyesi müdürü	1	175
Şube âmiri	20	125
»	2	110
»	2	100
Masa âmiri	1	125
»	2	110
»	2	100
Veznedar	1	125
»	1	100
»	3	90
Memur	36	90
»	10	80
»	26	75
»	44	60
»	20	50
Atelye müdürü	2	150
»	2	125
	<u>190</u>	

Harmancılar

Başharmancı	1	300
»	1	275
Harmancı	2	175
»	1	150
»	9	125
Harmancı namzet ve ustaları muhtelif	18	1640
	<u>32</u>	

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
<i>Tütün fabrika ve atelyeleri müstahdemleri</i>		
Başmakinist ve Ustabaşı	1	175
» »	4	150
» »	3	125
Atelye sermakinist ve muavini	2	90
» » »	2	80
» » »	3	75
Başelektrikçi ve kondöktor	7	125
» »	5	100
» »	2	90
Doktor	3	100
»	3	80
Dişçi	1	80
Sıhhiye memuru	1	70
Muhtelif müstahdem	64	2560
	101	

Yaprak tütün memurları

İstanbul depolar müdürü	1	275
» » » muavini	1	175
» » muhasibi mesulü	1	150
» » stok ve hesabat âmiri	1	150
Depo müdürü	2	200
» »	2	175
» »	3	150
» »	3	125
» »	1	100
Şube âmiri	5	150
» »	7	125
» »	6	100
» »	7	90
Masa âmiri	1	125
» »	2	110
» »	3	100
Veznedar	1	100
Mutemet	1	100
»	3	90
Şube muhasibi	2	100
Memur	42	90
»	36	80
»	29	75
»	3	70
»	72	60
»	18	50
	253	

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
<i>Eksperler ve manipülâtörler</i>		
Başeksper	1	250
»	4	225
» ve başmanipülâtör	6	200
Birinci sınıf eksper ve manipülâtör	10	175
İkinci sınıf eksper ve manipülâtör	20	150
Üçüncü sınıf eksper ve manipülâtör	49	125
Eksper, manipülâtör muavin ve namzetleri muhtelif	90	7960
	<u>180</u>	
<i>Yaprak tütün müstahdemleri</i>		
İstifçibaşı	12	90
»	14	80
Kaptan	2	90
Makinist	2	80
Doktor	1	100
»	2	80
Eczacı	3	80
	<u>36</u>	
<i>Müşkirat fabrikaları memur ve müstahdemleri</i>		
Fabrika müdürü	1	250
» »	2	200
» »	1	150
İmalâthane müdürü	2	125
Muhasebeci	1	150
»	3	125
Muhasebe masa âmiri	1	100
Veznedar	2	100
» ve muhasip	2	80
Kimyager ve fen memuru	3	150
» » »	5	125
Kimyager muavini	1	80
İmalât memuru	1	150
Soma ve rakı memuru	1	125
» » »	1	100
İspirto ve imalât memuru	2	100
» » » refiki	1	70
» soma rakı muavini	1	100
Makina usta başısı	1	175
Makinist ve elektrikçi ve muavin	4	100
Elektrikçi	1	80
Ambalaj memuru	1	80
İdare âmiri	1	150
Ambar âmiri	1	125
» »	1	100
» » ve muavini	3	80
Kâtip	2	60

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
Memur	1	90
» ve mutemet	5	80
Memur	1	60
Gece bekçisi, bekçi, kapıcı	16	40
» » odacı	11	30
	<hr/>	<hr/>
	80	

Memlâhalar memurları

Müdür	1	400
»	1	150
»	2	125
»	4	100
»	3	90
»	1	75
» muavini	1	110
Muhasip ve veznedar	3	90
» »	1	80
» »	3	75
» »	3	70
» »	12	60
Memur	5	90
»	7	80
»	22	75
»	11	70
»	34	60
»	27	50
Kâtip	2	40
Kantarcı	2	45
»	67	40
	<hr/>	<hr/>
	212	

Nakil vasıtaları kadrosu

Nevi	Adet
Otomobil	1
Kamyon ve kamyonet	15
Motör, mavna ve salapurya	8
	<hr/>
Yekûn	24

